

Голас Радзімы

№ 34 (1968)
21 жніўня 1986 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 4 кап.
Выдаецца з 1955 г.

МЕХАΝІЗАЦЫЯ АГРАКОМПЛЕКСУ

[«Тэхніка для нашых
палёў»]
стар. 3

У МІНСКУ ЗНАХОДЗІЛАСЯ ГРУПА ТУРЫСТАУ- СУАЙЧЫННІКАУ З КАНАДЫ

[«З усімі жыць у
згодзе»]
стар. 4

ПРАПАНУЕМ ЧЫТАЧАМ ПАДЗЯЛІЦА СВАІМІ ДУМКАМІ ПА ПЫТАННЯХ, ЗАКРАНУТЫХ У РЭДАКЦЫЙНАЙ АНКЕЦЕ

[«Захаванне міру —
наш агульны клопат»]
стар. 5

ПРАНЁС ПРАЗ ЖЫЦЦЁ РУЖУ ПАЭЗІІ І КРЫЖ ПАКУТ

[«Мой Аляксандр
Блок»]
стар. 6

Вёска Гарадная Столінскага раёна — вельмі старажытная. І ганчарствам людзі тут займаліся з далёкіх часоў: археолагамі знойдзены барэльеф XV—XVI стагоддзяў з выявай ганчара за работай. Традыцыйная гараднянская кераміка — белагліняная, непаліваная, посуд вызначаецца буйнымі формамі. Аляксандр ВЯЧОРКА (на здымку ў цэнтры) ганчар з 18 гадоў. У яго ўмелых руках гліна ператвараецца ў прыгожыя збаны, міскі, вазы, хлебніцы. Свайму майстэрству ён вучыць дзяцей, каб не знік у Гарадной старажытны народны промысел.

Фота Ю. ІВАНОВА.

УРАЧЫСТЫЯ СХОДЫ

У ГОНАР ГАДАВІНЫ

Савецкія людзі высока цэняць уклад Індыі ў барацьбу за разрадку напружанасці, мір і міжнародную бяспеку, адзначаў міністр сувязі БССР І. Грыцук, выступаючы на ўрачыстым сходзе прадстаўнікоў грамадскасці Мінска. Ён быў прысвечаны 15-й гадавіне Дагавора аб міры, дружбе і супрацоўніцтве паміж ССРСР і Індыяй і 39-й гадавіне незалежнасці Індыі.

Паміж двума краінамі плёна развіваюцца эканамічныя і культурныя сувязі. Наша рэспубліка ў рамках агульнага імпарту атрымлівае з Індыі медыцынскае абсталяванне і лякарствы, мінеральную сыравіну, фарбавальнікі, гербіцыды, швейныя і трыкатажныя вырабы а таксама чай, каву, тютунь. У эканоміцы дружальнай краіны шырока выкарыстоўваюцца выпускаемыя ў Беларусі трактары, аўтамабілі, электраабсталяванне, станкі, падшыпнікі. У вышэйшых навучальных установах нашай рэспублікі вось ужо некалькі гадоў вучацца індыйскія юнакі і дзяўчаты. Шыраца таксама кантакты паміж грамадскасцю дзвюх краін. Нядаўна з паездкі па Індыі вярнулася дэлегацыя Мінгарвыканкома, якая ўдзельнічала ў І канферэнцыі прадстаўнікоў савецкіх і індыйскіх падродных гарадоў.

МАЛАДЗЕЖНЫЯ КАНТАКТЫ

АБМЯНЯЛІСЯ ВОПЫТАМ

У міжнародным маладзёжным цэнтры «Юнацтва», які размешчаны пад Мінскам, сабраліся юнакі і дзяўчаты з Балгарыі, ГДР, Заходняга Берліна, Манголіі, Польшчы, Чэхаславакіі і Савецкага Саюза. Усе яны — удзельнікі спартыўна-турыстычнага цэнтры, які арганізаваны ў «Юнацтве» па ініцыятыве Міжнароднага бюро турызму і абмену моладдзю (БІТЕЖ).

БІТЕЖ — гэта спецыялізаваны орган Сусветнай федэрацыі дэмакратычнай моладзі. Мэта яго дзейнасці — развіццё міжнароднага турызму.

Удзельнікі сёлетняй сустрэчы абмяняліся вопытам, абмеркавалі планы развіцця маладзёжнага турызму. Праграма работы цэнтры вельмі шырокая: знаёмства з выдатнымі мясцінамі беларускай сталіцы, паездкі ў Хатынь, на Курган Славы. Замежныя госці сустрэліся з вядомымі спартсменамі — чэмпіёнамі Гульняў добрай волі, наведлі базы алімпійскай падрыхтоўкі «Раўбічы» і «Стайкі». Важным этапам сустрэчы стаў мітынг, на якім прыняты зварот да моладзі планеты. У праграме былі таксама спартыўныя спаборніцтвы.

РАСПРАЦОЎКІ ВУЧОНЫХ

ВОГНЕТРЫВАЛАЯ ПЛАСТМАСА

Гэтае спалучэнне слоў, якое да нядаўняга часу лічылася немагчымым, сёння ўжо не здзіўляе. Вучоныя Інстытута агульнай і неарганічнай хіміі Акадэміі навук Беларускай ССР сумесна з калегамі з Днепрапятроўскага сельскагаспадарчага інстытута даказалі, што з вялікага атрада пластыкаў полымя можа спакойна пераносіцца... смала. Нават калі яе паліць у чыстым кіслародзе, чаго не вытрымлівае метал.

Сакрэт вогнетрываласці кампазіцыі хаваецца ў знойдзенай уласцівасці вугляроднага валакна — аднаго з пераважных кампанентаў саставу — браць на сябе пры пэўных умовах функцыю ацвярдзіцеля. Традыцыйна ў якасці апошняга служылі лёгкія на загаранне і таксічныя аміны, ангідрыды і г. д. «Звязка» — палімер-вугляроднае валакно, ажыццёўлена, як кажуць, напраму. Аказалася і дастаткова трывалай. Пазбаўленне ад таксічных рэчываў палімера, плюс да ўсяго, санітарна-гігіенічныя ўмовы працы і спрашчае тэхналогію перапрацоўкі маналіта ў выраб.

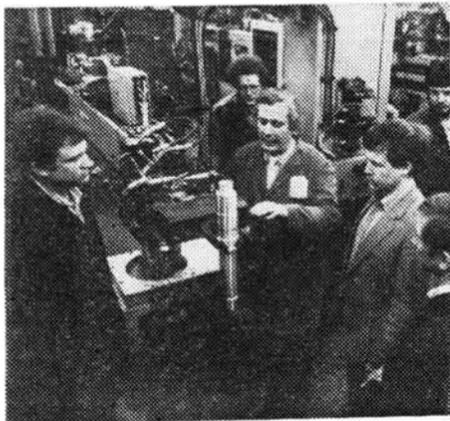
САЦЫЯЛЬНАЕ РАЗВІЦЦЕ

БУДУЕЦА САЎГАС

Цэнтральная сядзіба саўгаса імя Машэрава, што ў Сенненскім раёне Віцебскай вобласці, нагадвае зараз вялікую будаўнічую пляцоўку. Для работнікаў буйнога свінагадоўчага комплексу, які ўзводзіцца тут, будуецца жыллё, сацыяльна-культурныя аб'ек-

ты. Ужо бачны абрысы будучага пасёлка. Жыллёвы фонд гаспадаркі сёння налічвае больш за 250 кватэр. У праекце забудовы яшчэ некалькі вуліц, а таксама грамадскі цэнтр з клубам, гандлёвы цэнтр, спартыўны комплекс з плавальным басейнам, штучнае возера на месцы цяперашняга балота. Усё гэта будзе пабудавана ў бліжэйшыя гады.

СУПРАЦОЎНІЦТВА

Робаты і маніпулятары з гідраўлічным прывадам для загрузкі і выгрузкі дэталей у станкі з лікавым праграмным кіраваннем пастаўляе прадпрыемствам Савецкага Саюза Берлінскі машынабудаўнічы завод. У вытворчым аб'яднанні «Гомсельмаш», дзе ўстаноўлены гэтыя роботы, «Станкаімпартам» арганізаваны курсы па вывучэнню канструктыўных асаблівасцей, метадаў абслугоўвання гэтай тэхнікі і складання для яе праграмы.

НА ЗДЫМКУ: практычныя заняткі ў цэху «Гомсельмаша» праводзіць нямецкі інжынер Міхаэль ЛІБЭРНЦ.

ВОДНЫЯ ШЛЯХІ

КАНАЛ СТАЎ ШЫРЭЙШЫМ

Другое нараджэнне перажывае Днепра-Бугскі канал — важная транспартная магістраль Палесся. Нядаўна закончаныя работы па рэканструкцыі фарватэра на 105-м кіламетры суднавага ходу, дзе круты паварот і вузкая гарлавіна перашкаджалі руху грузаў суднаў. Цяпер канал тут стаў удвая шырэйшы, на метр павялічылася яго глыбіня.

Мадэрнізацыя канала павысіць інтэнсіўнасць перавозак на гэтай воднай артэры. Сёння па шлюзавай сістэме перавозіцца ў дваццаць разоў больш грузаў, чым у пасляваенныя гады. Асабліва напружаным стаў рух флоту пасля ўводу ў дзеянне Мікашэвіцкага вытворчага аб'яднання «Граніт» і яго порта. У сувязі з гэтым з'явілася неабходнасць расшырыць і паглыбіць рэчышча воднай магістралі. За апошнія гады ўжо рэканструявана амаль 150 кіламетраў суднавага ходу. Канал з 22 метраў расшыраны да сарака, на метр глыбей стаў фарватэр. На сямі гідравузлах з дзесяці драўляных збудаванні плацін і вадаспускаяў заменены жалезабетоннымі. Пачалася рэканструкцыя гідравузла Радогашч.

Абнаўленне транспартнай магістралі дазволіла на суткі паскорыць абарачальнасць флоту. Значна скараціўся расход паліва буксірнымі цеплаходамі-штурхачамі.

ЛЯЧЭБНАЕ САДОЎНІЦТВА

ЛЯНЫ РАСТУЦЬ У БЕЛАРУСІ

Вучоныя Цэнтральнага батанічнага сада Акадэміі навук БССР вядуць паспяховае работы па акліматызацыі ў нашай рэспубліцы ляны. Гэтыя расліны, радзіма якіх тропікі і субтропікі, добра пераносіць нашы маразы, даюць ядрэнны ўраджай смачных ягад з лекавымі ўласцівасцямі. Па ўтрыманню аскарбінавай кіслаты, напрыклад, яны перавышаюць чорныя парэчкі, лімоны, апельсіны і ўступаюць толькі шышыве.

Каля двух дзесяткаў раслін ужо адабралі і рэкамэндавалі для размнажэння вучоныя-батанікі. Гэта іх уклад у развіццё новага ў рэспубліцы навуковага напрамку — лячэбнага садоўніцтва. Яго мэта — усебаковае даследаванне як мясцовых, так і прывазных пла-

дова-ягадных культур, распрацоўка рэкамэндацый па комплекснаму вырошчванню іх у медыцыне, харчовай, хімічнай і фармацэўтычнай прамысловасці.

Спецыялісты Мінска і іншых гарадоў рэспублікі ўжо вывучылі сілу балотных, лясных і садовых пладоў і ягад. Уводзячы іх у рацыён, можна без лякарстваў выклікаць расшырэнне крывяносных сасудаў, знізіць ціск, папярэдзіць развіццё трамбозаў, захворванні стравальнага тракта і многія іншыя хваробы. Вучоныя распрацавалі рэцэпты вітамінных кансерваў для лячэбнага і дзіцячага харчавання, рацыёны для работнікаў шкодных вытворчасцей. Цяпер яны дапамагаюць калгасам і саўгасам, аматарам-сааводам размножыць малараспаўсюджаныя культуры: айву японскую, кізіл, шаўкоўніцу, шыпшыну, глог, буйнаплодныя журавіны.

КУЛЬТУРНЫЯ СУВЯЗІ

АПЛАДЫСМЕНТЫ ІСПАНСКАГА ГЛЕДАЧА

З паездкі ў Іспанію вярнуўся калектыў народнага ансамбля танца «Палессе» Пінскага гарадскога Дома культуры. Самадзейныя артысты прынялі ўдзел у міжнародным фальклорным фестывалі.

У Мадрыдзе, Леоне, Бадахосе, Кадысе, Хаэне, іншых гарадах калектыў даў на працягу месяца дваццаць шэсць канцэртаў. Іспанскія глядачы прымалі праграму артыстаў-аматараў з Пінска, якая складаецца з беларускіх, украінскіх, рускіх народных танцаў, вельмі цёпла і сардэчна.

ЭНТУЗІЯСТЫ

ПЕШШУ ўЗДОЎЖ ГРАІЦЫ

Пенсіянеры муж і жонка Разалія і Павел Басавы прыбылі ў горад Брэст з Мурманска... пешшу. Далейшы іх шлях ляжыць уздоўж заходняй, паўднёвай, усходняй граніцы СССР і ўзбярэжжа Паўночнага Ледавітага акіяна. Фініш — у Архангельску, працягласць пераходу — 31 000 кіламетраў. Мяркуючы яго закончыць у кастрычніку 1990 года.

Мэта пераходу — вырашэнне задач медыка-біялагічнага характару па адаптацыі чалавека ў розных кліматычных і часавых паясах, даследаванне фізіялагічных змяненняў і рэзервных магчымасцей арганізма, вывучэнне псіхалагічнай устойлівасці, прапаганда сістэматычных заняткаў аздараўленчым бегам.

СЕРВІС

У Мінску ў рэканструяваным будынку па вуліцы Мяснікова адкрыўся Дом фота. Тут размясціліся пяць здымачных павільёнаў, шматлікія лабараторыі. Дом фота прапановы мінчанам разнастайныя паслугі — ад выраўнення фота- і кінаплёнак да вырабу высокамастацкіх партрэтаў.

НА ЗДЫМКУ: майстар-афарміцель Іван ВОЛКАУ за работай.

АДПАЧЫВАЮЦЬ ДЗЕЦІ

ГРОДНА — БЕЛАСТОК

У піянерскіх лагерах «Бярозка» і «Дружба», якія размешчаны на беразе возера Белае, што ў Гродзенскай вобласці, разам з беларускімі дзецьмі адпачывалі іх аднагодкі (больш за 200 чалавек) з Беларускага ваяводства Польскай Народнай Рэспублікі.

Цікава правялі час юныя госці з братняй краіны. Яны пабывалі на экскурсіях у Гродна, Лідзе, Навагрудку, з'ездзілі на возера Свіцязь, наведлі некаторыя калгасы Гродзеншчыны. Польская дзятва засталася задаволенай адпачынкам у сваіх беларускіх сяброў.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

Па інтэнсіўнай тэхналогіі вырошчвала лён на 80-гектарным полі ў калгасе «Камарскі» Докшыцкага раёна званю Аляксандра Дорца. Яшчэ вясной механізатары добра падрыхтавалі і ўгналі глебу, у лепшыя тэрміны пасялі даўгунец, класпаліва даглядалі яго на ўсіх стадыях паспявання і вырасілі выдатны ўраджай. Яны разлічваюць атрымаць на круг па 7 цэнтнераў ільнясема і больш за 10 цэнтнераў валакна.

ЭКАЛОГІЯ

УЗЯТЫ ПАД АХОВУ

Балота плошчай 80 гектараў узятая пад ахову ў Бабчынскім лясніцтве Першамайскага лягаса, што ў Хойніцкім раёне Гомельскай вобласці. Тут выяўлены гняздоўі чорнага бусла і шэрага жураўля.

Усяго ў Хойніцкім раёне мясцовыя ўлады выдалі распараджэнне аб ахове 10 гняздоўяў чорнага бусла і трох шэрага жураўля. У мясцінах, дзе жыўць гэтыя птушкі, забаронена ўсялякая гаспадарчая дзейнасць.

Дзякуючы клопам чалавека аб лясных насельніках, што занесены ў Чырвоную кнігу БССР, колькасць іх з кожным годам павялічваецца. У Гомельскай вобласці, напрыклад, зарэгістравана 65 гняздоўяў чорнага бусла, дзе пражывалі 194 птушкі і 20 — шэрага жураўля.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

КАРЭЛІЧЫ. У маляўнічым урочышчы Лузінаўка прайшло свята працы і мастацтва жыхароў раёна. Удзел у ім прынялі таксама госці з Украіны і Літвы.

ЛІДА. На сёлетніх раскопках у Лідскім замку археолагі выявілі склад снарадаў, якія ляжалі ў зямлі з часоў мінулай вайны. Сапёры аб'яшпкоўзілі некалькі сотняў боезарадаў.

МАЗЫР. «Мазырскае яры» — так называецца нядаўна створаны заказнік, які ўключае частку тэрыторыі райцэнтры і прыгарада. Асноўныя пароды дрэў, якія растуць тут, — бяроза, дуб, хвоя, арэшнік, ліпа.

ШЧУЧЫН. Побач з ужо дзеючымі будынкамі раённай балніцы разгарнулася будаўніцтва яшчэ аднаго п'яціпавярховага корпуса — тэрапеўтычнага аддзялення. Новабудова ўвоўдзе ў строй у 1988 годзе.

СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧАЕ МАШЫНАБУДАВАННЕ: АД САХІ ДА ТРАКТАРА

ТЭХНІКА ДЛЯ НАШЫХ ПАЛЁЎ

Сучасная Беларусь — гэта рэспубліка развітага сельскагаспадарчага машынабудавання. Трактары «Беларусь» і грузавыя аўтамабілі МАЗ, кармаўборачныя камбайны і глебаапрацоўчыя агрэгаты, машыны для птушкагадоўлі і ўнясення ўгнаенняў, бульбаўборачныя, меліярацыйныя і іншыя тэхнікі, якія выпускаецца

нашымі заводамі, вядома зараз ва ўсіх кутках Савецкага Саюза. Яна экспартуецца і за мяжу. Мінск, Гомель, Брэст, Бабруйск, Мазыр, Орша і шмат якія іншыя гарады Беларусі сталі цэнтрамі сельскагаспадарчага машынабудавання не толькі рэспублікі, а і ўсёй Савецкай краіны.

Час навукова-тэхнічнага прагрэсу ўпэўнена зацвердзіў сябе ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі Беларусі, у тым ліку і сельскагаспадарчай. Хіба, напрыклад, можна без трактароў, без аўтамабіляў, без камбайнаў уявіць сёння нашы палі? Але менавіта такімі яны выглядалі ў дарэвалюцыйны час.

З гісторыі вядома, што ў сярэдзіне мінулага стагоддзя для патрэб мясцовага рынку ў Беларусі вырабляліся сашнікі і некаторыя адліўкі для сельскагаспадарчага інвентару на базе невялікай металургічнай вытворчасці ў мястэчку Вішнева поблізу Валожына ды яшчэ ў мястэчку Альберцін, што на цяперашняй тэрыторыі Слонімскага раёна.

У пачатку ХХ стагоддзя адзінакавая вытворчасць плугоў і веялак была наладжана ў майстэрнях Віцебска і мястэчка Ракаў, а ў Брэсце пачаўся выпуск дробнага сельскагаспадарчага інвентару. Конныя плугі і сальмарэзкі вырабляліся на невялікім чыгуналіцейным заводзе ў Лідзе, заснаваным у 1901 годзе.

У Мінску, адным з найбольш буйных гарадоў заходняй ускраіны царскай Расіі, таксама дзейнічала невялікая колькасць саматужных прадпрыемстваў, у асноўным дробных майстэрняў, якія займаліся вырабам і рамонтам сялянскіх прылад працы.

Пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ў адпаведнасці з дэкрэтамі першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы ў Савецкай Беларусі пачало развівацца сельскагаспадарчае машынабудаванне. Адыблалася карэнная рэканструкцыя старых, было пабудавана шмат новых прадпрыемстваў. Толькі гомельскі завод «Гомсельмаш», узведзены на мяжы 20—30-х гадоў, да пачатку Вялікай Айчыннай вайны выпусціў больш 100 тысяч сельскагаспадарчых машынаў, з якіх машыны восемнаццаці назваў экспартваліся за мяжу.

Змены, што адбыліся ў пасляваенны час, — гэта гіганцкі крок наперад у развіцці адной з важнейшых галін машынабудавання. Пра серп, саху ды іншыя прымітныя прылады

працы ў нас можна пачуць толькі ад старых людзей. Беларускі селянін сярэдзіны 80-х гадоў, наш сучаснік, выходзіць працаваць на палі і жывёлагадоўчыя фермы, узброіўшыся самай дасканалай тэхнікай. Сёння вельмі багаты і разнастайны парк сельскагаспадарчых машын у кожным калгасе і саўгасе нашай рэспублікі. Як і ў кожнай іншай галіне народнай гаспадаркі, прагрэс у сельскагаспадарчым машынабудаванні, вядома, таксама вызначае навука. Трэба сказаць, што ў агульнанавуковым патэнцыяле савецкай навуцы, якая займаецца распрацоўкай сельскагаспадарчай тэхнікі, доля беларускай высокая і цвёрдая. А гэта азначае, што ў нашай рэспубліцы ёсць і вялікі атрад вучоных, і навуковыя ўстановы, у якіх яны працуюць. Прыкладам такіх устаноў можа служыць Цэнтральны навукова-даследчы інстытут механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі (ЦНДІМЭСГ) у Мінску. Штат яго навуковых супрацоўнікаў складае больш за дзвесце чалавек, у іх ліку 6 дактароў і 109 кандыдатаў навук.

К канцу цяперашняга дзесяцігоддзя сельская гаспадарка Беларусі, ды і ўсёй краіны, павінна быць поўнааснашчана новай тэхнікай. За пяць гадоў нашы заводы асвоіць больш за 380 новых і мадэрнізаваных машын, з іх 24 — мадэлі трактароў. У вырашэнні гэтай задачы самы непасрэдны ўдзел прыме і Беларусь. Увогуле, трэба заўважыць, што ўсе рэспублікі СССР цесна супрацоўнічаюць у стварэнні новай тэхнікі для сяла. Плён такога супрацоўніцтва ярка дэманструюць, напрыклад, вынікі сумеснай работы вучоных Беларусі і рэспублік Прыбалтыкі — Літвы, Латвіі і Эстоніі. У апошні час рамкі супрацоўніцтва значна пашырыліся за кошт удзелу ў ім краін-членаў СЭУ. Ужо ўсталяваліся кантакты паміж нашым ЦНДІМЭСГ і Варшаўскім інстытутам будаўніцтва, механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі (ПНР).

Сельскагаспадарчая тэхніка ў дванацатай пяцігодцы павінна працу селяніна максімальна наблізіць да індустрыяльнай, а для гэтага ад машын вымагаецца

высокі тэхнічны ўзровень. Задачу па іх стварэнні беларускія вучоныя дыферэнцыравалі на шэраг асноўных праблем, над вырашэннем якіх яны зараз працуюць.

Першая і, бадай, цэнтральная з іх — выпуск энерганасычанага тэхнікі. Напрыклад, стварэнне машыны, якая замест адной выконвае дзве аперацыі па апрацоўцы глебы, дазваляе зменшыць энергазатраты на 40—50, а то і больш працэнтаў. У гэтай галіне машынабудавання, як наогул і паўсюдна, востра стаяць пытанне эфектыўнага выкарыстання паліўна-энергетычных рэсурсаў. Тут таксама вядуцца даследчыя работы па прымяненню энергіі нетрадыцыйных крыніц. Напрыклад, беларускі вучоны, акадэмік, член Усесаюзнай акадэміі сельскагаспадарчых навук імя У. І. Леніна Міхаіл Севярынь паспяхова працуе над стварэннем тэхнікі для сушкі збожжа і сена, якая будзе дзейнічаць, скарыстоўваючы сонечную энергію.

Да ліку важнейшых адносца і праблема распрацоўкі сістэм машын. Паколькі ў Беларусі вырошчваюцца самыя розныя культуры і ў розных умовах — на камяністых, лёгкіх, узгорыстых, тарфяністых і г. д. глебах, то ўнутры сістэмы павінны быць прадугледжаны дзесяткі мадыфікацый і разнавіднасцей пэўных мадэлей машын.

Сёння нам патрэбны не толькі больш магутныя машыны, але і тэхніка з больш дасканалым узроўнем кіравання. К 1990 году каля шасцідзесяці трактароў, камбайнаў, машын для ўнясення мінеральных угнаенняў будзе аснашчана электроннымі сродкамі, у тым ліку мікрапрацэсарамі. Прычым, усе мадэлі будуць у паўтара — два разы больш прадукцыйныя і надзейныя. У новай пяцігодцы адбудзецца ўкараненне аўтаматызаваных сістэм ваджэння сельскагаспадарчай тэхнікі з кантролем стабільнасці тэхналагічнага працэсу работы вузлаў і агрэгатаў машыны.

У сельскай гаспадарцы як усёй краіны, так і нашай рэспублікі к 1990 году практычна поўнааснашчана абновяцца базавыя мадэлі машын. Беларускія ву-

чоныя працуюць над стварэннем тэхнікі, якая б была не толькі на ўзроўні лепшых светлых стандартаў, але і перавышала іх. Напрыклад, наш дызельны культыватар для апрацоўкі глебы, вынайздзены вучонымі ЦНДІМЭСГ, сёння прызнаецца спецыялістамі як лепшы ў свеце. Па сваіх тэхнічных характарыстыках ён перавысіў свайго галоўнага канкурэнта — культыватар «Вібра-Флекс» дацкай фірмы «Конгскільдэ». Гэта датычыцца і цэлага шэрагу іншых беларускіх машын. У новых мадэлях тэхнічная думка накіравана супраць уздзеяння на людзей шуму і вібрацыі, пылу і высокай тэмпературы, на палепшэнне арганізацыі рабочага месца. У бліжэйшыя гады ў рэспубліцы прыкметна пашырыцца выбар тэхнікі для комплекснай механізацыі сельскагаспадарчай вытворчасці, ліквідацыі ручной працы і ў раслінаводстве, і ў жывёлагадоўлі.

Зразумела, усе нашы поспехі і дасягненні ў гэтай галіне вызначаюцца найўнасцю ў рэспубліцы вялікіх творчых сіл. Чатыры вышэйшыя навуковыя ўстановы (у Мінску, Горках, Гродна і Віцебску), дзесяткі тэхнікумаў рыхтуюць вялікую колькасць спецыялістаў. Толькі адзін Беларускі інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі штогод заканчваюць 1100 малядых інжынераў. Абсалютная большасць выпускнікоў вышэйшых навуковых устаноў рэспублікі — добрыя спецыялісты. І таму многія з іх, набыўшы вопыт практычнай работы ў калгасах і саўгасах, затым вельмі плённа працуюць у беларускай навуцы, якая стварае новую тэхніку для нашых палёў.

Валерыя СКОТНИКАУ,
доктар тэхнічных навук,
прафесар, рэктар
Беларускага інстытута
механізацыі сельскай
гаспадаркі.

ТЭХНАЛАГІЧНЫ ПЕРАВАРОТ У ФАТАГРАФІІ

ПЛЁНКА НЕ БАІЦА СВЯТЛА

Беларускія вучоныя зрабілі тэхналагічны пераварот у фатаграфіі. Створаныя ім матэрыялы не патрабуюць таго, без чаго мы да гэтага часу не ўяўлялі фотапрацэс: зацэмненых памяшканняў, светафільтраў, а галоўнае... — Асаблівасць нашых плёнак заключаецца ў тым, што яны не ўтрымліваюць серабра, — гаворыць член-карэспандэнт Акадэміі навук Беларускай ССР Ігар Ярмоленка.

Мы — у кіруемай ім лабараторыі Інстытута агульнай і неарганічнай хіміі. Залітае сонечным святлом памяшканне.

— Няхай вас не бянтэжыць адсутнасць атрыбутаў, якія ператвараюць фотадрук у нейкую таямнічасць, — працягвае Ігар Ярмоленка. — Тут не патрэбны шчыльныя шторы і чырвоныя светафільтры. Фабан — так называецца створаная намі палімерная плёнка — «баіцца» цемнаты, яна фарміруе адлюстраванне пад уздзеяннем ультрафіялетавых прамянёў...

У кювэце раствор нікеліевай солі. У працэсе праўні фарміруецца паўтонавы здымак. Ён ствараецца з драбнейшых частчак металу, які ўкараняецца ў структуру палімера. Выкарыстоўваем таксама солі, што ўтрымліваюць медзь. Нашы матэрыялы эканамічныя. Гэта набывае асаблівае значэнне, бо серабро становіцца ўсё больш дэфіцытным.

Разглядаю фотаальбом лабараторыі. Якасць здымкаў выдатная. Даведваюся, што адзінка паверхні фабану ўтрымлівае ў дзесяткі разоў больш цэнтраў святлоадчувальнасці, чым звычайная фотоплёнка. Гэта дазваляе ў многа разоў змяніць адлюстраванне, што асабліва важна пры мікрафілімаванні.

— А цяпер запрашаю вас на выпрабаванне, — гаворыць Ігар Ярмоленка. Мы ўваходзім у пакой, дзе стаіць звычайная пральная машына.

— Выпрабаваемца фотобан — тэкстыльны фотаматэрыял (тканіна з палімернымі дабаўкамі), — паведамляе вучоны. — Адлюстраванне атрымана па прыწყыпу, які выкарыстоўваецца ў фабане. Малюнак захоўваецца гэтак жа доўга, як і сама тканіна, таму што ён фарміруецца ва ўсім аб'ёме матэрыялу.

Тым часам пральная машына «выдала прадукцыю»: памытыя і адціснутыя тканіны з выразным здымкам веснавога пейзажу.

— Гэта ўжо мыецца пятнаццаты раз, — заўважае мой субяседнік. — Бачыце, захавалася фатаграфічнае адлюстраванне з шырокай градацияй паўтаноў. Фатаграфіямі на плёнцы і тканіне далёка не вычэрпваюцца патэнцыяльныя магчымасці новых матэрыялаў. Святлоадчувальныя лакі, папера, эмульсіі, вырабленыя на аснове фабану, адкрываюць магчымасці, якія будуць шырока выкарыстаны ў самых розных сферах гаспадаркі. Нашы фотаматэрыялы дазваляюць з мінімумам працоўных затрат атрымліваць копіі тэхнічнай дакументацыі, тыражаваць кінастужкі, кроіць ліставыя матэрыялы.

Выраб новых матэрыялаў, — сказаў у заключэнне Ярмоленка, — не патрабуе значных затрат. Яго могуць наладзіць прадпрыемствы, якія спецыялізуюцца на вытворчасці палімераў і звычайнай цэлюлозы.

Уладзімір МУРЫН.

Работы па стварэнню генеральнай схемы выкарыстання зямельных рэсурсаў Беларускай ССР да 2005 года пачаў калектыў Заходняга аддзела Дзяржаўнага навукова-даследчага інстытута зямельных рэсурсаў. Гэта маштабная распрацоўка дасць на строга навуковай аснове эканамічную ацэнку зямель рэспублікі, перспектывы іх рацыянальнага выкарыстання.

дат эканамічных навук А. УНУКОВІЧ абмяркоўваюць метадыку эканамічнай ацэнкі зямель на ЭВМ.

Фота Ч. МЕЗІНА.

Вуліца Магілёўская ў Мінску.

Фота М. МІНКОВІЧА.

НА ЗЯМЛІ БАЦЬКОЎ

З УСІМІ ЖЫЦЬ У ЗГОДЗЕ

Чатыры гады назад сталіца нашай рэспублікі сустракала першую аб'яднаную групу канадцаў рускага, украінскага і беларускага паходжання «Спадчына». 176 чалавек аб'ядналіся, каб разам паехаць на Радзіму, паказаць яе сваім дзецям і ўнукам. Мне запомніліся словы аднаго з кіраўнікоў групы Васіля Гарасіма, сказаныя пры расставанні:

— Я ўпэўнены, што большасць з нас цяпер будзе імкунца яшчэ раз наведаць вашу чужую краіну. «Спадчына» — першая група землякоў такога маштабу, але, як відаць з нашага вопыту, далёка не апошняя.

І вось Мінск сустракае новую групу «Спадчына». Сустракае гасцінна, кветкамі, хлебам-соллю. На гэты раз група яшчэ больш прадстаўнічая, звыш 200 чалавек. Да нас у рэспубліку прыехала толькі 85 выхадцаў з Беларусі і людзей, якія маюць тут сваякоў. Астатнія паехалі ў іншыя канцы краіны. Большасць членаў групы ўжо бывалі на Радзіме, але нямала і такіх, для каго гэта першае знаёмства з Савецкай краінай. Для іх — дзяцей і ўнукаў суайчыннікаў — гэта зямля продкаў, аб якой яны ведалі толькі па расказах старэйшых. Цікава і павага да гэтай зямлі, да народа нашай краіны і ёсць тая каштоўная спадчына, якую яны атрымалі ад папярэдніх пакаленняў.

— У Канадзе, як і ў іншых капіталістычных краінах, была ўзнята вялікая шуміха вакол аварыі на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі, — расказала Лізавета Бондар. — Пэўныя палітычныя колы спрабавалі выкарыстаць яе для развязвання чарговай антысавецкай кампаніі. Гаварылася аб вялікіх чалавечых ахвярах, пра тое, што аварыя выклікала хаос у краіне. Нас палохалі і спрабавалі адгаварыць ад пездкі, якая нібыта будзе небяспечнай для здароўя. Але большасць з нас ужо не раз даводзілася сутыкацца з рознымі выдумкамі пра нашу Радзіму. Як мы самі да гэтага ставімся, можна меркаваць хаця б па колькасці людзей, якія вырашылі ўдзельнічаць у пездцы. Асабіста ў мяне не было ніякіх сумненняў. Я добра ведаю, што ў Савецкім Саюзе ўсё робіцца для дабрабыту людзей, а клопат аб іх здароўі і тым больш жыцці — галоўны клопат урада.

І калі ваш урад дазваляе нам прыехаць сюды, значыць ніякай небяспекі няма.

— Сапраўды, аварыя ў Чарнобылі ўзмоцнена спрабавалі выкарыстаць у сваіх палітычных мэтах буржуазная

прэса, ды і некаторыя кіраўнікі капіталістычных дзяржаў. — дадала Ганна Шворак. — Ваша няшчасце спрабавалі паднесці нам у якасці чарговага доказу ваеннай пагрозы. Але нашы суайчыннікі, як і большасць простых канадцаў, успрынялі гэтую аварыю менавіта як бяду, якая можа здарыцца ў любой краіне. Як прадстаўнік галоўнага праўлення Федэрацыі рускіх канадцаў, я магу з гордасцю сказаць, што члены нашай арганізацыі адразу ж адгукнуліся на гэтую падзею, па прыкладу савецкіх людзей арганізавалі збор сродкаў у фонд пацярпелых ад аварыі.

Мы не можам стаяць у баку ад вашай бяды і хаця б гэтым хочам памагчы роднаму народу. Нашу паездку спрабавалі сарваць. Але, як бачыце, гэта не ўдалося. А мы, пабываўшы ў Кіеве і Мінску, яшчэ раз пераканаліся, наколькі неаб'ектыўная буржуазная прапаганда да нашай Радзімы. У нас павыдаліся, што ад савецкіх людзей утойваюць інфармацыю аб аварыі, што Кіеў і Мінск паралізаваны панікай. Але мы бачым, што тут людзі нармальна жывуць і працуюць, самі чытаюць у газетах, штодзённа чуем па радыё і тэлебачанні паведамленні з раёна Чарнобыльскай атамнай станцыі аб ходзе ліквідацыі вынікаў аварыі.

— Асабіста для мяне ніякіх сумненняў нахонт таго, ехаць ці не ехаць, не існавала. — прадоўжыў размову Фёдар Вярэнч. — Я даўно перастаў верыць таму, што пішуць у буржуазных газетах пра СССР. Прыехаў і не шкадую.

Гэтага чалавека не змаглі ўтрымаць ад пездкі ні буржуазная прапаганда, ні ўласнае няшчасце. Вясной Фёдар Андрэвіч зламаў нагу, і толькі перад самым ад'ездам яму знялі гіпс.

— Хоць на мыліцах, але хаджу па роднай зямлі. — усміхаецца ён. — Вельмі задаволены, што змог яшчэ раз прыехаць сюды. Мінусы раз я быў тут восем год назад. За гэты час горад вельмі змяніўся, вырас і пахараў. Вось, напрыклад, тады я быў у гасцях у свайго пляменніка Івана. Ён толькі атрымаў кватэру ў новым мікрараёне Серабранка. З'ездзіў да яго ў гасці і цяпер. Дом і кватэра мне падабаліся ўжо той раз. Але вакол дома тады было голае поле. А цяпер я проста не пазнаў гэтае месца. Пад вокнамі растуць дрэвы, ужо сёння відаць, што тут будзе вялікі парк. Замест вузенькага ручая — канал і штучнае возера. Людзі могуць ад-

пачываць, купацца і загараць проста каля дома. Такія прыемныя змены мы бачым тут усюды. Упэўнены, што парадуюся ім і ў роднай вёсцы Стахава на Піншчыне, куды паеду пасля Мінска.

Перад ад'ездам члены групы пабывалі на прыёме ў Беларуска-канадскае таварыства «Радзіма». Яны з цікавасцю слухалі выступленне першага намесніка старшыні прэзідыума Таварыства Мікалая Васіленка аб дзейнасці арганізацыі, расказвалі аб сваёй патрыятычнай рабоце. Гаварылі і аб праблеме, якая не можа сёння не хваляваць кожнага з нас, — аб захаванні жыцця на планеце. Нашы суайчыннікі прымаюць самы актыўны ўдзел у антываенным руху ў Канадзе, нярэдка ўносяць грашовыя ўклады ў Савецкі фонд міру. На прыёме намеснік старшыні Беларускага аддзялення Савецкага фонду міру Марат Ягораў уручыў ганаровы знак Фонду міру мужу і жонцы Пятру і Паліне Кандзюк і Эме Шаўчук, якія ўнеслі адпаведна 300 і 20 долараў.

— У нашай групы «Спадчына» ёсць і другая назва — «Тур міру». — сказала Эма Шаўчук. — Мы хочам расказаць савецкім людзям, што і канадцы жадаюць жыць у згодзе з усімі народамі планеты. Аб міралюбнасці савецкіх людзей мы ведаем даўно і змаглі яшчэ раз пераканацца ў ёй у час гэтай паездкі. Ад усіх нас цяпер залежыць, якую спадчыну мы пакінем сваім нашчадкам: квітнеючую планету ці выпаленую, мёртвую зямлю. Мы ведаем пра шматлікія мірныя ініцыятывы, выказаныя Савецкім Саюзам. На жаль, пакуль яны не знаходзяць належнай падтрымкі ў краінах НАТО. Аварыя на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі паказала, якую небяспеку мае неконтролюемая ядзерная энергія. Насельніцтва Канады, тэрыторыю якой ваеншчына ЗША ператварыла ў выпрабавальны палігон, пастаянна трапляе ў небяспеку. Ва ўсіх нас свежая ў памяці нядаўняя аварыя адной з амерыканскіх ракет. Таму народ Канады ўсё больш актыўна выступае за спыненне любых выпрабаванняў амерыканскай тэхнікі на нашай тэрыторыі, супраць заходаў у нашы порты караблёў ЗША з ядзернай зброяй на борце. З пачуццём глыбокай адказнасці мы ад імя ўсіх сумленных канадцаў абяцаем, што зробім усё, што ў нашых сілах, каб спыніць шалёную гонку ўзбраенняў, дабіцца трывалага міру на нашай планеце.

Рыгор ФАМЕНКА.

Што? * Як? * Чаму?

Мінаюць апошнія дні летніх канікулаў. Першага верасня школьнікі зноў сядуць за парты, пачнецца новы навучальны год. Гэтым і абумоўлены выбар тэмы сённяшняй нашай гутаркі. Мы раснажам, якое месца займае спорт, фізічная культура ў савецкай школе.

СПОРТ У ШКОЛЕ

Аспрэчваць папулярнасць спорту сярод школьнікаў не доводзіцца. У той ці іншай ступені ім займаюцца ўсе вучні. Дарэчы будзе сказаць, што многія вядомыя савецкія майстры, у тым ліку і беларускія, пачатак сваёй спартыўнай кар'еры з'яўляюць з гадамі вучобы ў школе. Яны лічаць, што менавіта са школьнай залы пачаўся іх шлях на сусветную спартыўную арэну.

У нашых школах урокі фізкультуры абавязковыя для ўсіх вучняў (акрамя тых, хто вызвалены па стану здароўя). Заняткі са школьнікамі праводзяць выкладчыкі фізічнага выхавання. Гэта спецыялісты адпаведнай кваліфікацыі (у нашай рэспубліцы іх рыхтуюць некалькі інстытутаў і тэхнікумаў), якія ведаюць як тэорыю спорту, так і яго практычныя праблемы, умеюць дазваляць трэнервачныя нагрузкі, арганізуюць спартоўныя і г. д.

Сёння ў школах Беларусі працуе больш за 5 тысяч выкладчыкаў фізічнага выхавання, прыкладна 90 працэнтаў з іх атрымалі спецыяльную вышэйшую ці сярэднюю адукацыю. Астатнія — практыкі фізічнай культуры, якія маюць педагагічную адукацыю.

Зразумела, што ўзровень і асаблівасці ўрокаў фізкультуры ў нейкай ступені залежаць ад кваліфікацыі выкладчыка, яго спартыўных схільнасцей. Аднак заняткі праводзяцца па праграме, якая прадугледжвае абавязковы мінімум тэарэтычных і практычных ведаў і навыкаў, за авалоданне якімі ставяцца аднакі менавіта так, як і па іншых прадметах, скажам, па роднай мове, літаратуры, матэматыцы і г. д.

Аснова выкладання фізічнай культуры ў савецкай школе — авалоданне асновамі такіх відаў спорту, як лёгка атлетика, гімнастыка, лыжы, плаванне, спартыўныя гульні. У дадатак да ўрокаў фізкультуры вучні займаюцца ў спартыўных секцыях школы. Выбіраюць па жаданню — футбольную, баскетбольную, гімнастычную, барацьбы ці якую іншую — і ў вольны ад вучобы час трэніруюцца. Найбольш здольныя ў спартыўным сэнсе школьнікі маюць магчымасць трэніравацца (таксама ў вольны час) у дзіцяча-юнацкіх спартыўных школах (гэта нешта нахштат спортклуба). Адкрытыя яны пры органах народнай асветы (раённых, гарадскіх аддзелах). Створаны такія школы і пры спартыўных таварыствах, буйных стадыёнах. Мэта іх дзейнасці заключаецца не ў тым, каб расціць чэмпіёнаў. Галоўная задача такіх школ — масавае далучэнне моладзі да спорту як крыніцы здароўя. У БССР сёння 493 дзіцяча-юнацкіх спартыўных школы. У іх займаецца 215 тысяч школьнікаў. У бліжэйшыя гады гэты лічбы значна вырастуць.

Безумоўна, для большасці дзяцей спорт — гэта перш за ўсё гульня. Таму ўрокі фізкультуры ў школе і тым больш спартоўныя і абавязковыя без спартыўных гульняў. У школах нашай рэспублікі асабліва папулярныя баскетбол, валејбол, футбол, а зімой хакей. Каля кожнай школы можна ўбачыць адкрытыя пляцоўкі для баскетбола і валејбола нават у тым выпадку, калі школа мае крыты спартыўны комплекс. Гуляць на вуліцы, на свежым паветры веселей. А што тычыцца школьнага футбола, дык па масавасці ён уступае хіба што толькі лёгкай атлетыцы і лыжным гонкам. Праўда, у апошні час вельмі папулярным сярод дзяцей стала плаванне. Гэта звязана з тым, што некалькі гадоў назад у школах пачалася актыўная работа па абавязковаму навучанню дзяцей плаванню. Дарэчы, многія малыя пачынаюць займацца ім яшчэ ў дзіцячых садах.

І завяршаючы тэму нашай гутаркі, падкрэслім адзін істотны момант для замежнага чытача: як у спартыўных секцыях школ, так і ў буйнейшых Палацах спорту, на стадыёнах моладзь трэніруецца і карыстаецца ўсім інвентаром бясплатна.

Пяцьсот хлопчыкаў і дзяўчынак займаюцца рознымі відамі спорту ў Маладзечанскай дзіцяча-юнацкай спартыўнай школе. НА ЗДЫМКУ: заняткі з юнымі гімнастамі праводзіць трэнер Святлана МАЗНЕВА. Фота П. ЯУГЕНЬЕВА.

СОХРАНЕНИЕ МИРА — НАША ОБЩАЯ ЗАБОТА

УВАЖАЕМЫЕ ЧИТАТЕЛИ!

Нынешний год объявлен Организацией Объединенных Наций Международным годом мира.

В наше тревожное время самой главной задачей человечества стало обеспечение прочного и надежного мира на Земле. На планете уже накоплены горы оружия массового уничтожения. И страшно даже реально представить, что произойдет, если по чьей-либо злой воле оно будет использовано. Есть ли вообще будущее у нашей цивилизации? Не погибнет ли планета в ядерном костре? Эти вопросы сегодня актуальны для каждого здравомыслящего человека.

В современной международной обстановке четко проявляются два подхода к вопросу сохранения мира на планете. Наша страна выступает против политики конфронтации, за деловые, честные переговоры по ограничению любых видов вооружений, за мирное сосуществование государств с различным общественным строем, за разрядку напряженности. Только за последнее время Советский Союз выдвинул целый ряд самых различных инициатив, направленных на упрочение мира. Конкретная программа ликвидации ядерного оружия до конца нынешнего столетия была изложена в Заявлении Генерального секретаря ЦК КПСС Михаила Сергеевича Горбачева от 15 января нынешнего года. «Вместо того, чтобы тратить ближайшие 10—15 лет на создание нового крайне опасного для человечества оружия в космосе, которое якобы предназначено для того, чтобы сделать ядерные вооружения ненужными, не разумнее ли взяться за уничтожение самих этих вооружений — и в конечном итоге свести их к нулю? Советский Союз... предлагает именно

такой путь», — говорится в Заявлении.

Этот курс был еще раз подтвержден и на состоявшемся в нынешнем году XXVII съезде Коммунистической партии Советского Союза. В Политическом докладе Центрального Комитета КПСС съезду подчеркивалось, что социализм безоговорочно отвергает войны как средство разрешения межгосударственных политических и экономических споров. Наш идеал — мир без оружия и насилия, мир, в котором каждый народ свободно избирает путь развития, свой образ жизни.

Мирные инициативы Советского государства привлекли пристальное внимание прогрессивной общественности всех стран. Однако нынешняя администрация США и их основные союзники по НАТО не хотят прислушаться к голосу разума. Они круто повернули от разрядки к военно-силовой политике, взяв на вооружение доктрины, которые отвергают добрососедство и сотрудничество как принципы мирового развития. Это ставит под угрозу отношения доверия и сотрудничества между государствами. Мировое сообщество ждет от руководителей США другого подхода к решению столь важных проблем.

Мы хорошо знаем, что и наших соотечественников, проживающих за рубежом, глубоко волнует вопрос сохранения мира на земле. Многие из вас принимают самое активное участие в борьбе за мир. Хотелось бы, чтобы вы поделились своими мыслями о современной международной обстановке, рассказали о том, что делаете вы сами, чтобы сохранить нашу планету, нашу цивилизацию.

Поэтому мы просим вас ответить на вопросы предлагаемой анкеты.

1. Известно ли вам о тех шагах, которые предпринимает СССР в интересах упрочения мира на планете? Сообщается ли о них в прессе страны, где вы проживаете? Какой резонанс вызывают эти конструктивные предложения Советского Союза у народа и правительства?
2. Как относитесь вы, ваши знакомые, народ той страны, где вы живете, к политике США и других государств Западной Европы, направленной на продолжение гонки вооружений, милитаризацию космоса, подготовку к «звездным войнам»?
3. Ознакомились ли вы с Заявлением Генерального секретаря ЦК КПСС М. С. Горбачева от 15 января сего года? Каково ваше личное отношение к этому Заявлению?
4. Руководство НАТО заявляет, что достижение военного превосходства над Советским Союзом будет якобы способствовать укреплению мира. Согласны ли с таким мнением вы и граждане страны, где вы проживаете?
5. Расскажите об антивоенном движении в городах и странах, где вы живете. Что делают здравомыслящие, прогрессивные люди, чтобы не дать разжечь пожар новой войны, обуздать тех, кто готов уничтожить человечество ради достижения своих корыстных целей?
6. Верят ли люди, с которыми вам приходится общаться, в миф о «советской военной угрозе»?

Надеемся, что вы поделитесь своими мыслями по затронутым вопросам. Заранее вас благодарим.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

ЗАХАВАННЕ МІРУ — НАШ АГУЛЬНЫ КЛОПАТ

ПАВАЖАНЫЯ ЧЫТАЧЫ!

Сёлетні год аб'яўлены Арганізацыяй Аб'яднаных Нацый Міжнародным годам міру.

У наш трывожны час самай галоўнай задачай чалавецтва стала забеспячэнне трывалага і надзейнага міру на Зямлі. На планеце ўжо накоплены горы зброі масавага знішчэння. І страшна нават рэальна ўявіць, што адбудзецца, калі па чьей-небудзь злой волі яно будзе скарыстана. Ці ёсць увогуле будучыня ў нашай цывілізацыі? Ці не загіне планета ў ядзерным кастры? Гэтыя пытанні сёння актуальныя для кожнага разумнага чалавека.

У сучасным міжнародным становішчы канкрэтна праяўляюцца два падыходы да пытання захавання міру на планеце. Наша краіна выступае супраць палітыкі канфрантацыі, за дзелавыя, сумленныя перагаворы па абмежаванню любых відаў узбраенняў, за мірнае суіснаванне дзяржаў з розным грамадскім ладам, за разрядку напружанасці. Толькі за апошні час Савецкі Саюз выказаў цэлы шэраг самых розных ініцыятыў, накіраваных на ўмацаванне міру. Канкрэтная праграма ліквідацыі ядзернай зброі да канца гэтага стагоддзя была выкладзена ў Заяве Генеральнага сакратара ЦК КПСС Міхаіла Сяргеявіча Гарбачова ад 15 студзеня гэтага года. «Замест таго, каб траціць бліжэйшыя 10—15 год на стварэнне новай крайне небяспечнай для чалавецтва зброі ў космасе, якая нібыта прызначана для таго, каб зрабіць ядзерныя ўзбраенні непатрэбнымі, ці не больш разумна ўзяцца за знішчэнне саміх гэтых узбраенняў — і ў выніку звесці іх да нуля? Савецкі Саюз

... прапаноўвае менавіта такі шлях», — гаворыцца ў Заяве.

Гэты курс быў яшчэ раз пацверджаны і на прайшоўшым у гэтым годзе XXVII з'ездзе Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. У Палітычным дакладзе Цэнтральнага Камітэта КПСС з'езду падкрэслівалася, што сацыялізм безагаворачна адвяргае войны як сродак вырашэння міждзяржаўных палітычных спрэчак. Наш ідэал — мір без зброі і насілля, мір, у якім кожны народ свабодна выбірае шлях развіцця, свой лад жыцця.

Мірныя ініцыятывы Савецкай дзяржавы прыцягнулі пільную ўвагу прагрэсіўнай грамадскасці ўсіх краін. Аднак цяперашняя адміністрацыя ЗША і іх асноўныя саюзнікі па НАТО не хочуць прыслухацца да голасу розуму. Яны крута павярнулі ад разрадкі да ваенна-сілавой палітыкі, узяўшы на ўзбраенне дактрыны, якія адхіляюць добрасуседства і супрацоўніцтва як прыярытэты мірнага развіцця. Гэта праграма адносінам даверу і супрацоўніцтва паміж дзяржавамі. Сусветнае супольніцтва чакае ад кіраўнікоў ЗША іншага падыходу да вырашэння такіх важных праблем.

Мы добра ведаем, што і нашых суайчыннікаў, якія жывуць за мяжой, глыбока хвалюе пытанне захавання міру на зямлі. Многія з вас прымаюць самы актыўны ўдзел у барацьбе за мір. Хацелася б, каб вы падзяліліся сваімі думкамі аб сучасным міжнародным становішчы, расказалі аб тым, што робіце вы самі, каб захаваць нашу планету, нашу цывілізацыю.

Таму мы просім вас адказаць на пытанні прапануемай анкеты.

1. Ці вядома вам аб тых кроках, якія робіць СССР у інтарэсах умацавання міру на планеце? Ці паведамляецца пра гэта ў прэсе краіны, дзе вы пражываеце? Які рэзананс выклікаюць гэтыя канструктыўныя прапановы Савецкага Саюза ў народа і ўрада?
2. Як ставіцеся вы, вашы знаёмыя, народ той краіны, дзе вы жывяце, да палітыкі ЗША і іншых дзяржаў Захаду, накіраванай на працяг гонкі ўзбраенняў, мілітарызацыю космасу, падрыхтоўку да «зорных войнаў»?
3. Ці азнаёміліся вы з Заявай Генеральнага сакратара ЦК КПСС М. С. Гарбачова ад 15 студзеня гэтага года? Якія вашы асабістыя адносіны да гэтай Заявы?
4. Кіраўніцтва НАТО заяўляе, што дасягненне ваеннай перавагі над Савецкім Саюзам будзе нібыта садзейнічаць умацаванню міру. Ці згодні з такой думкай вы і грамадзяне краіны, дзе вы жывяце?
5. Раскажыце аб антываенным руху ў гарадах і краінах, дзе вы жывяце. Што робяць разумныя, прагрэсіўныя людзі, каб не даць распаліць пажар новай вайны, утаймаваць тых, хто гатовы знішчыць чалавецтва дзеля дасягнення сваіх карысных мэт?
6. Ці вераць людзі, з якімі вам даводзіцца сустракацца, у миф аб «савецкай ваеннай пагрозе»?

Спадзяёмся, што вы падзеліцеся сваімі думкамі па закранутых пытаннях.

Загадзя вам удзячныя.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

БЕЛАРУСКИМ ТАВАРЫСТВЕ «РАДЗІМА»

САПРАЎДНЫЯ СЯБРЫ

Гасцямі Беларускага таварыства «Радзіма» была група краінаў і дзяўчат з розных краін свету, якая падарожнічала па Савецкай краіне па ініцыяцыі Бюро міжнароднага мадэрнага турызму «Спут-

ды, Англіі. Многія ў Савецкім Саюзе не першы раз. Давід Рулс некалькі гадоў назад адпачываў у піянерскім лагэры пад Мінскам. Падарожжа па нашых гарадах прынесла задавальненне і радасць гасцям, яны адчувалі сябе спакойна, з цікавасцю ездзілі на экскурсіі, аглядалі славытыя мясціны.

Каця Маро прыехала з Францыі. Юная парызжанка добра гаворыць па-руску.

— Гэта ад маёй бабулі, — тлумачыць дзяўчына. — Яна ў мяне руская. У гады другой сусветнай вайны выйшла замуж за французскага лётчыка з палка «Нармандыя—Нёман»...

У час наведання беларускага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Каця ўважліва разглядала раздзел, прысвечаны баявым дзеянням авіяцыйнага палка, у якім разам ваявалі савецкія і французскія лётчыкі, разам вызвалілі ад фашыстаў Беларусь. Можна сярод гэтых маладых, сімпатычных французцаў і яе дзед...

А вось у Сашы Зейбака, які з бацькамі жыве ў Сірці, дзядуля з бабуляй жывуць у Кіеве.

— Я кожны год прыязджаю да іх, — гаворыць Саша. — І сёлета, перш чым далучыцца да групы ў Маскве, я гасціў у Кіеве. Горад такі, як заўсёды. Прыгожы, чысты, дзелавіты. Заходняя прапаганда пісала многа хлуслівага пра абстаноўку ў Кіеве пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Я ў гэтым сам мог пераканацца. У Мінску нас вельмі гасцінна сустралі. Цудоўны горад, прыгожы, сучасны. І людзі тут вельмі сімпатычныя. Мы сустракаліся з маладымі мінчанамі. Гэта вясёлыя, жыццярэдасныя хлоп-

цы і дзяўчаты, дружныя і добразычлівыя.

— Яны такія ж, як большасць вашых людзей, — падтрымаў Сашу Віктар Крукаў з Фінляндыі. Ён працуе перакладчыкам у суднабудаўнічай фірме «Валамет» у Хельсінкі.

— Фірма будзе судны для Савецкага Саюза, — гаворыць Віктар Крукаў. — Прыходзяць да нас караблі і на рамонт. І пакулі ідуць работы, так пасябруеш з многімі маракамі, што шкада развітвацца. Тут яшчэ раз пераканаўся, — зазначыў Віктар, — савецкія людзі — сапраўдныя сябры.

У. МЯЛЕШКА.

Сяргей ГРАХОЎСКИ

МОЙ АЛЯКСАНДР БЛОК

На пэўных рубяжах жыцця проста ці ўскосна лёс звязваў Блока з Беларуссю. Хоць пакуль і няма дакументальных сведчанняў, але думаецца, што Аляксандр Аляксандравіч Блок мог сустракацца ў Апалона Карыньскага з маладым у той час беларускім паэтам Янкам Купалам або чуў пра яго як сына тых «разнамоўных народаў», якім належыць будучае вялікай Расіі. У 1903 годзе Любоў Дзмітрыеўна Блок (жонка паэта) з групай маладых актэраў на чале з Усеваладам Меерхольдам выехала ў гастрольнае турне па заходніх гарадах Імперыі: Віцебск, Магілёў, Мінск. Лісты з беларускіх гарадоў ішлі ў Пецярбург на Галерную вуліцу, у дом № 41, а адтуль ляцелі тэлеграмы і пяшчотныя пасланні наўздагон колішняй Цудоўнай Даме. 28 лютага Блок пісаў у Віцебск: «Рэальную глебу можа мець цяпер, вядома, толькі народны тэатр у самым шырокім сэнсе (фабрычны, сельскі, салдацкі), таму што толькі свежая публіка вартая ўвагі, а без публікі няма тэатра».

Імперыялістычная вайна разлучыла Блока. Паэт апынуўся на беларускім Палессі. Пінск здаваўся яму здаваўся казачым градам Кіцежам. Табелышчык 13-й інжынерна-будаўнічай дружны Аляксандр Блок жыў у Парахонску, Колбах, Лапаціне, Лунінцы, шчыра сышоўся з простымі сялянамі Лемяшэўскімі і Колбамі. Тут, на беларускай зямлі, Блок выношаваў як прысуд свайму класу ямы суровай і найсумленнейшай так і не скончанай паэмы «Расплата». Тут яму ўжо чуліся рытмы будучых «Дванаццаці». Сведка тае пары Міканор Міхайлавіч Колб успамінае, як тады па сёлах хадзіла прыпеўка: «Няма казёні, няма віна, няма Міколка, свабода дана». Іх чуў Блок. Ці не яны адгукнуліся ў яго слаўтай паэме?

Таварыш паэта па службе ў Парахонску польскі журналіст Уладзімір Пршэдпельскі адзначае і такую рысу ў характары Блока: «На службе Блок — узорны чыноўнік. Ён можа цяпер уплываць на палешанне быту рабочых і робіць гэта старанна. Нечуванна акуратны і сістэматычны. Калі гэта выклікае здзіўленне, гаворыць: «Паэт не павінен губляць насавак».

Гэта зноў-такі ўзор для тых з нас, хто ўвараваў у сваю «выключнасць», але, зберагаючы ўласныя насоўкі, траціць увагу і павагу людзей, а значыць, і павагу да самога сябе.

«Што такое вайна? — пытаўся Блок і адказваў: — Балоты, балоты, балоты, зарослыя травой або завяныя снегам; на захадзе — паньлы нямецкі пражэктар поўзае з ночы ў ноч; у сонечны дзень з'яўляецца нямецкі фокер; ён упарта ляціць адною і тою ж сцэжкаю, нібыта ў самым небе можна пратаптаць і запаскудзіць сцэжку... Еўрона звар'яцела: цвет чалавецтва, цвет інтэлігентны сядзіць гадзі ў балочце».

На беларускім Палессі паэт убачыў, як «над сынам маці ў хаце тужыць», як прычытае: «На хлеба, на грудзей пэсці, расці пакорны, крыж нясі», і напісаў:

Ідуць вякі, шуміць вайна,
Гудзе мяцеж, палаюць сёлы,
Мая ж дагэтуль старана
У красе спрадвеку
невясёлай.
Дакуль жа мацяркам
тужыць?
Дакуль жа коршуну
кружыць?

Біёграф Блока, яго цётка Марыя Андрэеўна Бякетавя, піша: «Кастрычнік Блок сустраў радасна, з новай верай у ачышчальную сілу рэвалюцыі».

На пытанне анкеты «Ці можа інтэлігенцыя працаваць з бальшавікамі?» паэт адказаў катэгарычна: «Можа і абавязана».

У той жа час, у студзені 1918 года, Блок заклікаў: «Усім цела, усім сэрцам, усёй свядомасцю — слухайце рэвалюцыю!» Гэта быў, бадай, самы напружаны і плённы месяц: за некалькі дзён напісана паэма «Дванаццаць», потым нахніна шліфаваўся гэты найкаштоўнейшы камень. 29 студзеня самы сціплы паэт напісаў: «Страшэнны шум, нарастаючы ўва мне і наўкол. Сёння я — геній». А 18 лютага паэма з'явілася ў газеце «Знамя труда». Многія радкі паэмы перайшлі на плакаты, на лозунгі, упрыгожылі агітацыйнікі і клубы. У ёй гучыць музыка рэвалюцыі, чуюцца жывыя галасы дванаццаці ўзброеных «апосталаў» новага жыцця, новай маралі, новых адносін. Іх вядзе не біблейскі сын боскі, а ўвасабленне вышэйшай ідэі, сімвал пакут, чысціні, справядлівасці, усеагульнага братэрства і аддангага служэння народу. З высока ўзнятым крывавым сцягам.

І ўсё ж, па вызначэнні Луначарскага, для Блока: «Рэвалюцыя астаецца толькі стыхійнаю, касмічнаю з'яваю». Ён далёкі ад рэвалюцыйнай тэорыі. Але беспамылкова інтуіцыя была самым дакладным кампасам у выбары адзіна правільнага накірунку ў паэзіі і ў жыцці. Агульнавядома каласальная грамадская работа Блока ў першыя рэвалюцыйныя гады і да самай смерці. Яна працягваецца і цяпер. Працуе яго паэзія, яго чыстае сумленне. У Крамлёўскай бібліятэцы Леніна — амаль усе выданні твораў Блока, кнігі і часопісы, прысвечаныя яго жыццю і творчасці.

Грамадзянскі подзвіг Блока, яго паэзія складаюць неад'емную частку нашага сумлення, нашага духоўнага існавання.

Чаму яна так уздзейнічае на нас, ніхто не адкажа. Мабыць, таму, што гэта паэзія. Сто гадоў жыве Блок. Як і Пушкіну, жыць яму вечна.

Прыслухайцеся да рытмікі «Безназоўнага» Янкі Купалы і «Босых на вогнішчы» Міхася Чарота. Хіба не гучыць у іх музыка рэвалюцыі, сугучная «Дванаццаці»? Яе рэха чуваць і ў сённяшняй савецкай паэзіі. 12 ліпеня пад старшынствам Леніна палітбюро ЦК РКП (б) разгледзела пытанне пра Блока і паставіла: «Поручыць Наркомпроду позаботніцца об улучшении продовольственного положения Блока». А 23 ліпеня паставіла: «Разрешить выезд А. А. Блоку за границу».

На вялікі жаль, 7 жніўня смерць апырэдыла яго выезд.

Упершыню незнаёмае і незвычайнае імя Блок я сустраў на пачатку дваццатых гадоў. У піянерскім клубе гартаў зачытаны часопіс «Огонек» і ўбачыў здымак спакутаванага чалавека з востраю бародкаю, рэдзенькімі вусамі і залюшчанымі пукатымі павекамі. І подпіс: «А. Блок на смертным одре». На гэтай жа старонцы некалькі вельмі пяшчотных музычных вершаў. Асабліва расчуліла, што аўтара гэтай чароўнай лірыкі ўжо няма. Многа дзён я хадзіў і шаптаў сам сабе запалыя ў па-

На гэтай старонцы «Голасу Радзімы» змешчаны ўрыўкі з артыкула Сяргея Грахоўскага «Мой Аляксандр Блок», у якім аўтар расказвае аб сваім захапленні паэзіяй і асобай слаўтага рускага паэта. «Грамадзянскі подзвіг Блока, яго паэзія складаюць неад'емную частку нашага сумлення, нашага духоўнага існавання... Сто гадоў жыве Блок. Як і Пушкіну, жыць яму вечна». У 1980 годзе выйшла першая на беларускай мове кніга вершаў і паэм А. Блока ў перакладзе С. Грахоўскага. Гэта праца, значна перакладчык, — самае вялікае, хоць і пакутлівае, шчасце ў яго творчым жыцці.

Названы вышэй артыкул змешчаны ў новым зборніку Сяргея Грахоўскага «Так і было, куды ўвайшлі літаратурна-крытычныя артыкулы, прысвечаныя надзённым пытанням развіцця беларускай савецкай літаратуры, а таксама эсэ і ўспаміны пра выдатных пісьменнікаў, з якімі сябраваў ці толькі сустракаўся аўтар, каго любіў, чыёй творчасцю захапляўся і перад чыёй грамадзянскай мужнасцю схіляўся. Кожны з іх пакінуў след у сэрцы пісьменніка і яго памяці. «Памяць» — называецца першы раздзел кнігі «Так і было». Памяць «усё прасяла і адсартавала, адабрала самае лепшае і цікавае для гэтых запісаў, а працытава і перажытага хопіла б на некалькі раману», — піша Сяргей Грахоўскі ў прадмове да зборніка, запрашаючы чытача ў падарожжа па невядомых сцэжках, да сустрэчы з людзьмі, якіх ён (чытач) не сустракаў і не сустраэне ніколі.

Які шчаслівы чалавек Сяргей Грахоўскі! Ён сустракаўся з Янкам Купалам і яго жонкай — Уладзіславай Францаўнай. Ён ніколі не забудзе ўрока Міхася Лынькова, Пятруся Броўкі, Аркадзя Куляшова. Пяшчотай прасякнута сяброўскае слова пра Алеся Пальчэўскага і Алеся Бачылу, у захапленне прыводзіць яго «магутны паэт Уладзімір Дубоўка, выдатны лірык, эпік, казачнік».

У нарысе «Мірыям і Месія» Сяргей Грахоўскі аднаўляе амаль забытае імя Сяргея Мяржынскага, аднаго з першых марксістаў на Беларусі, расказвае аб яго высокароднай дружбе, светлым каханні з украінскай пісьменніцай Лесяй Украінкай.

У кнізе «Так і было» пісьменнік Сяргей Грахоўскі шчодро падзяліўся скарбамі сваёй памяці са шматлікімі чытачамі, з усімі тымі, хто цікавіцца, шануе беларускую літаратуру, нашу багатую культурную спадчыну.

мяць і сэрца радкі. З тае пары шукаў усё, падпісанае мне ўжо знаёмым кароткім прозвішчам Блок.

А сапраўднае далучэнне да яго творчасці адбылося ў інстытуце на лекцыях акадэміка Івана Іванавіча Замоціна. Ён адразу ўвёў нас у дзівосны свет паэзіі Блока, зачароваў ёю і раскрыў не толькі ўсю складаную супярэчлівасць яго пачуццяў, дум і трывог, але стварыў вобраз

жывога паэта. Справа ў тым, што да рэвалюцыі Замоцін выкладаў гісторыю рускай літаратуры ў Варшаўскім універсітэце, а дэканам юрыдычнага факультэта быў бацька паэта — А. Л. Блок. У 1909 годзе да безнадзейна хворага бацькі ў Варшаву прыехаў Аляксандр Блок. Васемнаццаць снежаньскіх дзён ён прабываў у горадзе на Вісле і блізка пазнаёміўся з Іванам Іванавічам Замоціным. Наш любімы прафесар расказаў усё, што зберагла памяць пра сустрэчы з выдатным паэтам.

Неўзабаве Іван Іванавіч даручыў мне напісаць семінарскую работу пра «Вершы аб Цудоўнай Даме». Я перачытаў усё, што можна было дастаць Блока і пра Блока. Семінарская работа перарасла ў дыпломную і ў вечную любоў да паэзіі Аляксандра Блока.

Я намагаўся пранікнуць у лабараторыю паэта, зразумець, чаму звычайныя словы ў звычайных сказах без ускладнячай метафарычнасці і маляўнічай вобразнасці так уздзейнічаюць на душу кожнага, зачароўваюць і не адчуваюцца гадамі. Былі спробы чыста лабараторнага характару хоць што-небудзь перакласці, але ўсе яны разбіліся аб непрыступнасць арыгінала.

Пасля тых першых спроб прайшло больш за сорак гадоў. У 1978 годзе рэдактар альманаха «Далягляды» Ніл Гілевіч прапанаваў мне перакласці «Скіфы» да стагоддзя з дня нараджэння Блока. Спакуса была вялікая, а яшчэ быў большы страх і няўпэўненасць. Паспрабаваў і на першай страфе асека. Хрэстаматычны твор усе ведаюць на памяць. Як жа яго перакласці, каб кожны радок натуральна гучаў па-беларуску, каб захаваўся Блок і не адчувалася, што гэта пераклад. Вось так і пачалася мая «салодкая катарга» — куды б ні ішоў, што б ні рабіў, шаптаў блокаўскія радкі і шукаў беларускі адэкват. Варыянты напластоўваліся на варыянты, дайшоў ужо да канцоўкі, а першы радок не выходзіў. Успомнілася парада Гогаля, што часам трэба аддаляцца ад слоў арыгінала дзеля таго, каб быць да яго бліжэй. Замест «тэмы і тэмы» знайшлася ёмістае беларускае «процьма», і пачатак верша загучаў так:

Мільёны вас. Нас процьма.
Ні вы нас не застрашыце мячамі.
Так, скіфы — мы! Так, азіяты — мы,
З раскосымі і прагнымі вачамі.

Пасля «Скіфаў» паспрабаваў перакласці «Салаўіны сад». І зноў — асечка на самым пачатку. «Я ломаю словы скалы». Па-беларуску «ламялю». Страчаны склад, парушыўся памер. Тыднямі шукаў і не знаходзіў. Раптам у замежным снегам лесе сточаны ветрам сумёт падказаў слова «спластаваны», і тут жа запісаў першы радок: «Я ламаю спластаваны скалы». Захаваўся сэнс, памер і алітэрацыя. І так амаль у кожнай страфе.

Гэта толькі была спроба сіл і магчымасцей. Наперадзе — самае складанае: паэма «Дванаццаць». Усё перачытаў, усё вывучыў, а толькі падумаў, як перакласці «В белом венчике из роз впереди Иисус Христос», апанаваў страх, але большым было жаданне адолець яго. Першым брацца за паэму, пераклаў блізка на настрою і

рытміцы верш 1916 года. Калі пераканаўся, што з перакладам не тырчыць перакладаў толькі пачалася пакутліва і шчаслівая работа над самаю поліфанічнаю, дынамічнаю і ёмістаю паэмаю якою апошні дваранскі паэтваў сацыялістычную рэвалюцыю:

Вось ідуць дзяржаўным крокам...
— Хто яшчэ там? Гаварыць
Сцягам вогненным шырокім
Разгуляліся вятры.

Трэба было асперагацца, каб выпадковым словам ці радком не адысці ад блокаўскай канцэпцыі: «Моры прыроды, жыцця і мастацтва разбушаваліся, пырскі сталі высёлкаю над намі. Я глядзеў на высёлку, калі пісаў «Дванаццаць»; таму ў паэме засталася кропля палітыкі». Толькі кропля. Яе нельга было бабыльваць ці на паўслова адысці ад арыгінала.

А як жа быць з Хрыстом у заключным раздзеле? У запіснай кніжцы 29 студзеня 1918 года Блок значыць: «Што Хрыстос ідзе перад імі — несумненна. Справа не толькі ў тым, «ці вартыя яны яго», а страшна тое, што зноў ён з імі і іншага пакуль што няма; «а трэба Іншага»...

Гэтае выказванне аўтара так зразумёў А. В. Луначарскі: «Напэўна, Блок паглытаў бы спалоханымі, здзіўленымі вачыма, калі б яму сказалі, што гэты другі ўжо жыве на свеце, што гэта — вялікі настаўнік і правадыр пралетарыяту, рэальны чалавек і ў той жа час сапраўднае ўвасабленне самых магутных ідэй, якія калі-небудзь развіліся на зямлі і перад якімі хрысціянскі лепет з'яўляецца вартай жалю даўніной».

Усё гэта я засвоіў, але як перакласці два заключныя радкі? Спакутаваўся, перабраў дзесяткі варыянтаў, і ўсё не тое. Аднойчы ноччу разбудзіла гатовая канцоўка:

Лёгкім поступам над сцюжам
У вяночку з белых ружаў,
У крышталах з буйных слёз
Спераду — Ісус Хрыстос.

Яна і стала апошняй рэдакцыяй. Хто прывык да арыгінала, можа запярэчыць, а мне здаецца, настрой і вобраз захаваўся поўнасьцю.

Часам спакушалі дыялектызмы і самабытныя слоўныя — яны добра рыфмаваліся, клаліся ў памер. Але ж Блок вельмі інтэлігентны і інтэлектуальны паэт, таму мае спробы «ўзбагаціць» пераклад палескімі моўнымі асаблівасцямі былі марнымі, і я іх адразу ж касаваў.

Калі ў друку і ў многіх аўдыторных праверках «Скіфы», «На полі Куліковым» і «Дванаццаць», адважыўся перакладаць лірыку і адбраў агульнавядомыя, хрэстаматычныя вершы. Кожны пераклад меў некалькі варыянтаў: снаваліся слова да слова, радок да радка, каб не адчувалася, што гэта пераклад. Так склаўся першы пераклад на беларускую мову кнігі вершаў і паэм Аляксандра Блока, выдадзенай ў 1980 годзе. Яна адразу ж знікла з паліткігарань, а праца над удакладненнем перакладаў не скончылася, бо колькі б мы ні чыталі, колькі б ні вывучалі самую меладычную, шчырую, глыбокую па думкамі і пачуццям паэзію Блока, кожны раз будзем адкрываць новыя грані, новыя фарбы, філасофскі падтэкст і неразгаданае чарадзеяства словам.

Праца над перакладам Блока — самае вялікае, хоць і пакутлівае, шчасце ў маім творчым жыцці.

ЛАБАРАТОРЫЯ ГУСТУ І ПРЫГАЖОСЦІ

СЮДЫ ТРАПЛЯЕШ, ЯК У МУЗЕЙ

У гэтай установы доўгая і складаная назва — навукова-даследчая мастацка-эксперыментальная лабараторыя Упраўлення мастацкай прамысловасці Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР (НДМЭЛ). Нарadzілася яна адносна нядаўна — дзесяць гадоў назад. Што ж гэта за лабараторыя, чым яна займаецца, якія яе мэты?

...Я ў гасцях у гаспадароў невялікай будыніны на вуліцы Кісялёва ў Мінску, што непадалёку ад старога парку. Поблізу гаманлівы праспект, а ў пакоях ціха, толькі паўшумяць тэаціатрыя, ды і рукава майстроў — не-не, не бабуль, а маладых сімпатычных дзяўчат, якія прыйшлі сюды пасля сканчэння Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута або Бабруйскага прафесійнальна-тэхнічнага вучылішча.

Наогул сюды трапляеш, як у музей. Ну, скажам, ці так часта можна ўбачыць у сучасным горадзе печ для абшывання ганчарных вырабаў? Памацаць халаднаватую іліну? Ці ўзяць тыя ж кросны, на якіх у мінулым працавалі вясковыя кабеты?..

У адным з пакояў — яго тут называюць боксам саломаліцення — багатыя запасы вяроту, саломкі, лазы. На сценах — арыгінальныя сувеніры. Усе гэтыя добра знаёмыя нам раслінныя матэрыялы працуюць даволі складанай працоўкі, перш чым іх можна будзе выкарыстоўваць для вырабу нейкіх рэчаў.

У падвальных памяшканнях лабараторыі — майстэрні з сучасным абсталяваннем, дзе можна апрацаваць і дрэва, і метал. Старое і новае жыўць тут побач, у згодзе і суладдзі.

— Мазгавы цэнтр нашай лабараторыі, — расказвае нам дырэктар Ю. Сергіенка, — аддзел мастацтва-наўства. Тут працуюць 11 чалавек, маладыя спецыялісты па самых розных відах беларускіх промыслаў: саломаліценні, ганчарству, ткацтву... (Кожны з іх курыруе асобны від промыслу). Асноўнае для мастацтвазнаўцаў — даследчыцкая дзейнасць. Штолета яны адпраўляюцца па розных раёнах і абласцях, збіраюць канкрэтныя ўзоры, вывучаюць тэхналогію іх вырабу, наладжваюць сувязі з народнымі майстрамі. Сабраўшы работнікамі гэтага аддзела фотаматэрыялы, узоры мастацтва і вышыўкі складаюць аснову ў навукова-метадычным фондзе лабараторыі каля 8 тысяч карткаў. Акрамя гэтага, у нас працуюць некалькі творчых аддзелаў — саломаліцення, ткацтва, трыкатаж і карункаліцення, стромавышыўных вырабаў, мастацкай апрацоўкі дрэва і мясцовых відаў сыравіны. Для гэтага гэта трэба, спытаецца? Упраўленне мастацкай

прамысловасці мае 13 прадпрыемстваў і аб'яднанняў ва ўсіх буйных гарадах рэспублікі. Гэта своеасаблівыя цэнтры промыслаў, характэрных для пэўнага рэгіёна. Яны выпускаюць разнастайную прадукцыю: трыкатаж, бялізну, прадметы побыту, сувеніры... Многія з гэтых сучасных рэчаў робяцца з выкарыстаннем у той ці іншай меры народных традыцый, з улікам нацыянальнага, мясцовага каларыту. Наша ж лабараторыя займаецца распрацоўкай вырабаў для гэтых прадпрыемстваў.

Усе яе шматлікія распрацоўкі за прайшоўшыя 10 гадоў, між іншым, можна ўбачыць у асартыментным кабінце Міністэрства мясцовай прамысловасці. Вырабленыя на гэтых узорах рэчы дэманструюцца на самых прадстаўнічых выстаўках, іх з ахвотай купляюць і жыхары, і госці Беларусі.

Што ж датычыцца дзейнасці лабараторыі, то яе дыпазон шырокі і заключаецца не толькі ў распрацоўцы перспектывных калекцый тых ці іншых вырабаў. Напрыклад, лабараторыя праводзіць рэспубліканскія канферэнцыі па народнаму мастацтву і сучасных мастацкіх промыслах асобных абласцей. Як правіла, яны праводзяцца пасля таго, як НДМЭЛ канчае даследаванне пэўнага рэгіёна. У кампетэнцыі лабараторыі і правядзенне практычных семінараў на прадпрыемствах. Напрыклад, прайшлі семінары ў Верхнядзвінску па лжэажурнаму ткацтву, у Брэсце — па огаўскаму роспісу. І сёння ў нашых магазінах ужо з'явіліся тканяныя вырабы верхнядзвінскай фабрыкі. Работнікі лабараторыі складаюць таксама альбомы-дапаможнікі для метадычнай работы з майстрамі промыслаў.

Словам, даволі маладая па ўзросту лабараторыя з поспехам займаецца навуковай, даследчай, мастацкай і эксперыментальнай дзейнасцю. Можна быць, у вас узнікну пытанне, у чым жа праяўляецца яе эксперыментальны характар? Прыгадаю хаця б такі эпізод. У час адной з экспедыцый па Віцебшчыне супрацоўнікі лабараторыі знайшлі унікальныя ўзоры лжэажурнага ткацтва. Майстрыхкі ткалі, ужываючы дошчачкі. Але засвоіць такую працаёмкую тэхніку не возьмецца прадпрыемства. І тады ў НДМЭЛ тэхніку лжэажурнага ткацтва перавялі на чатырохрамізны спосаб. Так старажытная тэхніка зноў стала папулярнай.

У бліжэйшай перспектыве лабараторыя разам з усімі майстэрамі пераедзе ў адзін з рэстаўрыраваных домкаў Троіцкага прадмесця. Магчыма, адзін з пакояў ператворыцца ў музей лабараторыі з пастаянна змяняемымі калекцыямі навінак.

Таццяна НІКІЦІНА.

мешчаны ля падножка Акропаля, ён быў перапоўнены ў час выступленняў беларускага балетнага калектыву.

Балет «Спартак», у якім галоўныя ролі выконваюць салісты У. Кэмкоў, А. Куркоў, І. Душкевіч, выклікаў захоплены водгукі грэчаскіх глядачоў і мясцовага друку. Падкрэслівалася, што беларускі балет вызначаецца своеасаблівасцю і арыгінальнасцю. На фестывалі была прадстаўлена яшчэ адна работа калектыву — «Стварэнне свету» на музыку ленінградскага кампазітара А. Пятрова.

ПРАЗ НАВАЛЬНІЦЫ

СЯРГЕЮ НОВІКУ-ПЯЮНУ — 80 ГОД

Жыццё паэта Сяргея Новіка-Пяюна прайшло праз усе падзеі гісторыі Беларусі XX стагоддзя. На яго памяці часы перадрэвалюцыйныя, а таксама гады першай сусветнай вайны, калі тысячы фурманак з паязджанамі рухаліся лавінай далей ад фронта, у зацішак. Яго дзіцячая памяць выхпіла эпізоды з грамадзянскай вайны ў краі. Нарэшце, прыйшлі і да яго часы змагання, калі Заходняя Беларусь апынулася пад уладай буржуазнай Польшчы.

У дваццаць год Сяргей Міхайлавіч стаў заснавальнікам і першым кіраўніком хору ў роднай вёсцы Лявонавічы пад Нясвіжам. З таго часу прайшоў 60 гадоў. Тады гэта было адказам на паланізацыю краю, якую беларупольскі ўрад узвёў у ранг сваёй палітыкі. Хор з вёскі Лявонавічы, як і мастацкія калектывы ў Вілейцы, Глыбокім, Маладзечна, Лебедзеве, нёс настрой няскоранасці: жыве песня — жыве народ. Тут праглядалася імкненне патрыятычных сіл выкарыстаць мастацкую самадзейнасць рэвалюцыйна-дэмакратычным падполлем. Разам з прапагандай народнай песні (а хор спяваў «Рабіначку», «А ў бары, у бары тры дарожанькі», «Сіротаньку», «Чаму ж мне ня

пець?») гучалі песні і выразна рэвалюцыйнага зместу, як «Ад-веку мы спалі». Адначасова з хорам Сяргей Новік-Пяюн арганізаваў і драматычны гурток, які ставіў п'есы пераважна беларускіх аўтараў.

У тыя далёкія гады Новік-Пяюн хадзіў і ездзіў па вёсках з падпісным лістом, агітаваў за стварэнне Народнага дома, за арганізацыю беларускіх нацыянальных школ. Адначасова ён займаўся і літаратурнай працай. Пад псеўданімамі Сяргей Пяюн, Алесь Бярозка, Малады Дзяждок, С. Каліноўскі пісаў вершы, артыкулы. Асобнымі кніжкамі ў Вільні выйшлі п'есы «Цудоўная ноч», «Ёлка Дзеда Мароза», «Пакой унаймы».

Такое бунтарскае жыццё змагара-летуценніка не магло быць не заўважана польскай паліцыяй. Паэт-песеннік раз за разам трапляе ў няволлю. Будучы ў аддаленні ад мілых Лявонавіч, С. Новік-Пяюн стварае журботны верш-песню «Зорачкі», дзе чуюцца настальгія па страчанаму дому, волі, небу. Сталі яе пець шырока: у полі за плугам, на будоўлі, за кратамі. Нават забыліся на аўтарства. Тады пра гэта не вельмі рупіліся. Значна пазней вярнуліся да факта аўтарства, і ўсё шчасліва вырашылася пры жы-

вым паэце. У часы фашыскай агрэсіі песня гучала сярод землякоў, вывезеных у Нямеччыну. Сам жа аўтар у час акупацыі пакутаваў у Калдычойскім лагеры смерці. Здаецца, адкуль брацца тым сілам, каб нешта ствараць, а ён змог іх знайсці і складуць вершы.

Жыве яго песня «Зорачкі» і сёння: яе спявае Лявонавіцкі народны хор. Толькі яе аўтару да тых дваццаці гадоў, калі ён напісаў яе, дадалася яшчэ шэсцьдзесят.

Гады два назад Сяргей Міхайлавіч радаваўся сваёй кніжцы паэзіі для дарослага чытача. Зараз выдавецтва «Юнацтва» выпускае да 80-годдзя С. Новіка-Пяюна дзіцячую кніжачку «Зорачкі ясныя». Жыццё прадаўжаецца.

Генадзь КАХАНОЎСКІ.

Галоўны культурны цэнтр у вёсцы — сельскі клуб, дзе і лепшых працаўнікоў вітаюць, і кінафільмы паказваюць, і самадзейныя артысты даюць канцэрты, і моладзь збіраецца па вечарах. Усё гэта адносіцца і да Іванаўскага сельскага клуба, што ў Крычаўскім раёне. Асаблівай увагай тут карыстаецца мясцовая мастацкая самадзейнасць. Яе ўдзельнікі нярэдка выступаюць перад аднавяскоўцамі. Загадае клубам Таццяна Дубяга. Дапамагае ёй у рабоце культурнага клуба чыгуначнікаў станицы Крычаў Наталля Карнеева.

НА ЗДЫМКУ: Таццяна ДУБЯГА і Наталля КАРНЕЕВА працуюць над новым рэпертуарам самадзейных выканаўцаў.

Фота В. БЫСАВА.

ТАЙМНІЦЫ КНІЖНЫХ СХОВІШЧАЎ

РЭДКАЕ ВЫДААННЕ СЛАВУТАГА ГУМАНІСТА

Сёлета спаўняецца 450 гадоў з дня смерці Эразма Ратэрдамскага, якога свет ведае як таленавітага аўтара з псеўданіма Дзедзірый. Ён аўтар 10 тамоў збору твораў і 11 тамоў апублікаванай перапіскі. Карэспандэнтамі Эразма былі самыя адукаваныя людзі тагачаснай Еўропы, сярод якіх Томас Мор, Каралі Англіі і Францыі, рымскія папы і нямецкія курфюрсты лічылі за гонар знаёмства з гэтым чалавекам, яго алейныя партрэты зрабілі лепшыя мастакі свайго часу — Ганс Гальбейн і Альбрэхт Дзюрэр.

З усяго, што напісаў Эразм, бадай што, дзвюх работ было б дастаткова для сусветнай вядомасці — навукова-крытычнага перакладу «Новага завету» і памфлета «Пахвала дурасці», у якім высмейна палітычныя парадкі і царкоўна-схаластычная навука. Але акрамя іх быў вельмі папулярны зборнік «Кніга прымавак», які карыстаўся вялікім поспехам сярод гуманістаў і пасля першага надрукавання (1500 год) неаднаразова перавыдаваўся. У сатыры «Дамашнія гутаркі» Эразм рэалістыч-

на паказаў жыццё розных колаў насельніцтва сучаснай яму Еўропы. Былі дзесяткі іншых работ — на маральныя, палітычныя, тэалагічныя тэмы...

Славутага вучонага ведалі і на Беларусі: кнігі яго часта сустракаюцца ў апісаных нашых старых бібліятэк. Нядаўна пры рэканструкцыі кнігазбору беларускіх магнатаў Сапегіў быў адкрыты цікавы экзэмпляр прыжыццёвага выдання «Новага завету» Эразма Ратэрдамскага. Кніга гэта выдадзена ў 1522 годзе ў горадзе Базелі друкарняй знакамітага майстра Фрабэна. Тэкст набраны ў два слупкі паралельна лацінскай і грэчаскай мовам і заключаны ў арнаментальны бардзюр — згодна традыцыі, якую друкаваныя кнігі атрымалі ў спадчыну ад рукапісных. Удалае размеркаванне гэксту, выбар шрыфтоў, дасканалыя малюнкi тытульнага ліста і бардзюраў даюць падставу сцвярджаць, што макет кнігі і аздобу зрабіў адзін з лепшых графікаў Фрабэна.

Адразу пасля выхаду кніга трапіла да прафесара філасофіі Кёнігсбергскага уні-

версітэта Андрэя Хедыя. Цікава, што якраз у той час па запрашэнні прускага герцага Альбрэхта ў Кёнігсбергу кароткі час жыў пачынальнік беларускага кнігадрукавання доктар Францыск Скарына. Потым кніга прыйшла да Сапегіў, чыя бібліятэка была другім па велічыні прыватным кнігазборам на Беларусі і ўступала толькі радзівілаўскай. Праз некаторы час на тытульным лісце з'явіўся запіс: «Экслібрыс бібліятэкі графа Аляксандра Сапегі, перададзены ў варшаўскае таварыства прыяцеляў навук у 1810 годзе». Большую частку кніг з маёнткаў у Слоніме, Дзярэчыне і Кодані Аляксандр Сапегі перадаў на часовае карыстанне ў Варшаву, пасля ж паўстання 1831 года варшаўскае таварыства было ліквідавана, і яго кнігазбор трапіў у Пецярбург у Імператарскую публічную бібліятэку. Зараз рэдкае прыжыццёвае выданне працы славутага гуманіста захоўваецца ў фондах Дзяржаўнай публічнай бібліятэкі ў Ленінградзе.

М. НІКАЛАЕЎ.

ГАСТРОЛІ МІНСКАГА БАЛЕТА Ў ГРЭЦЫІ

Пастаноўкай балета А. Хачатуряна «Спартак» у Афінах адбыліся гастролі Беларускага дзяржаўнага ордэна Леніна нацыянальнага тэатра оперы і балета. Выступленні артыстаў з Мінска пад кіраўніцтвам галоўнага балетмайстра Валянціна Елізар'ева сталі цэнтральнай падзеяй Афінскага фестывалю мастацтваў, які праходзіў у слаўным тэатры старажытнасці «Іроду Аціку». Раз-

НАТАТКІ НАТУРАЛІСТА: ЖНІВЕНЬ

МЕСЯЦ ПАДАЮЧЫХ ЗОРАК

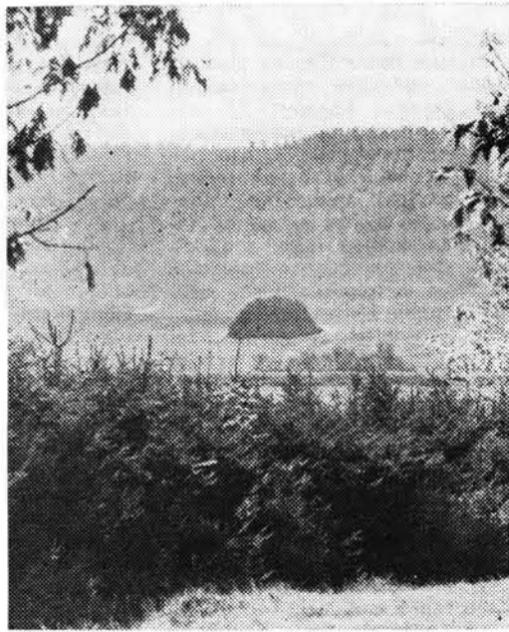
...Сонца яшчэ пачэ неміласэрна. Горача нават у ценю. Павебра цяжкае, застылае, насычанае водарам сухіх траў. Душна. Часта неба зацягваецца цёмнымі хмарами і ўспыхвае маланкамі. Дождж тады лье як з вядра. Здаецца, ад грукату грому прыгінаюцца нават вершаліны дрэў. Але жнівеньскія ліўні нядоўгія. Прыбілі пыл, памылі лістоту і траву, і зноў ззяе сонца. Павебра становіцца свежым — тады дыхаеш на поўныя грудзі і не надыхаешся... Чорна-аксамітную цемнату ўжо халаднаватых начэй то там, то тут прарэзаюць успышкі падаючых зорак — метэарытаў: настаў час жнівеньскага зарападу.

На змену звычайнай ранейшай ружова-фіялетавай афарбоўцы квітнеючых раслін прыходзяць залаціста-жоўтыя колеры. На лугах, уздоўж дарог цвітуць лаганец, палын, васількі. Схілы ўзгоркаў пакрыліся ліловымі падушкамі духмянага чабору. У сасновых барах і па пералесках стаіць моцны пах верасу. У нізінах водар вятроўніку перабівае спелая чаромха.

Жнівень шчодр дорыць апошняе цяпло прыродзе, а яна адплачвае сваімі дарамі: паспяваюць плады, насенне, ягады. Жнівень — месяц ураджаю. Нібы гарачыя вугольчыкі, мігцяць гронкі бузіны. Немагчыма адраваць вачэй ад ярка-чырвонай каліны. Паспяваюць чырвона-бурыя, аражнава-чырвоныя і нават жоўтыя плады глогу, пачынаецца збор брусніцы. А ў садах у гэты час наліваюцца салодкім сокам яблыкі: яны вісяць на галінах цяжкія, румяныя. У лесе з'явіліся першыя грыбы: баравікі, падасінавікі, абакі, лісіцы, сыраежкі. Пасля цёлага дажджу «выбягаюць» на паляны, да абочын дарог, канаў вялікія сямейкі маслякоў. Нават цяжка пералічыць усе дары жніўня.

З кожным днём подых восені ўсё бліжэй і бліжэй. Не-не ды перападуць ноччу лёгкія замаразкі, і святанкі сталі халаднейшымі. Камары, якія так надакучалі ў пачатку лета, нечакана зніклі. У апошняй дэкадзе жніўня з бяроз і ліп пачынае злітаць лісце. Збіраюцца ў вялікія чароды насякомаедныя птушкі — хутка яны адправяцца ў далёкую дарогу. Першымі кранаюцца стрыжы. Перад адлётам яны паводзяць сябе надзіва шумна. То з пранізлівым крыкам праносяцца над самай зямлёй, то маланкава ўзлітаюцца ўверх. Застаецца толькі здзіўляцца, як не налятаюць адзін на аднаго, на сцены дамоў, ствалы дрэў. Заняты зборамі і ластаўкі.

Часта разам з ластаўкамі і стрыжамі ляцяць начамі... кажаны. Днём яны адпачываюць у дуплах, шпакоўнях, іншы раз займаюць у абрывістых берагах гнёзды ластавак-барагавушак. У гэты час можна назіраць цікавую карціну. З лятка шпакоўні звешваецца нейкая дзіўная цёмная жывая гронка — гэта кажаны, чапляючыся лапкамі адзін за аднаго, стараюцца ўціснуцца ў шпакоўню, якая ўжо забіта гэтымі звяркамі. Адпачыўшы за дзень, вечарам яны зноў працягваюць сваё далёкае падарожжа, а зімаваць будуць у пячорах Заходняй Еўропы.

У жніўні асабліва прыметныя вялікія чароды шпакоў. Калі яны ляцяць, здаецца, што па небу нясецца лёгкая воблака. Раптоўна, быццам падпарадкоўваючыся нейкаму сігналу, яны мяняе напрамак, паварочваецца ці апускаецца на зямлю. Потым птушкі зноў, таксама раптоўна зрываюцца і ўсе разам узнімаюцца ўверх. Пад вечар шпакі вернуцца і ўладкуюцца на начлег сярод лісця дрэў і кустоў.

Вялікімі чародамі збіраюцца на рабінах дразды. Чырвоныя ягады прыцягваюць многіх насельнікаў лесу. Перайшлі на харчаванне ягадамі і маладыя птушкі. Падрослыя глушцы перабраліся ў сасновыя бары, у чарнічнікі, цецярुकі — кормяцца брусніцамі, але і ад чарніц не адмаўляюцца. Рабочыкі таксама любяць ягады, але ад гняздоў не аддаляюцца. Пры небяспецы яны з шумам разлітаюцца ва ўсе бакі, затайваюцца ў галінках дрэў.

У дарослых вадаплаўных птушак — качак і гусей заканчваецца лінька. З крылаў у іх выпадае адначасова амаль усё пер'е, і пакуль не вырасце новае, птушкі лятаць не могуць. Таму з надыходам лінькі яны хавуюцца ў густыя, непраходныя для чалавека зараснікі чароту і трыснягу. Падрастаюць і пачынаюць лятаць вывадкі качак і гусей. Да сярэдзіны жніўня гэты маладняк дасягае памераў дарослых птушак. У гэты ж час адкрываецца паляванне на вадаплаўную дзічыну.

У лесе можна ўбачыць маленькіх нованароджаных гадзюк з узорчатым малюнкам на спіне. З'яўляюцца патомства і ў жывародзячай яшчаркі.

Падрослыя дзіцяныя лісіцы, куніцы, тхара, гарнастая, ласкі яшчэ трымаюцца бацькоў, якія даюць ім апошнія «ўрокі» здабычы ежы, вучаць, як зберагчыся ад драпежнікаў і выстралаў паляўнічых. Але недалёкі той дзень, калі звераньты, якіх ужо цяжка будзе адрозніць ад бацькоў, назаўсёды пакінуць сваё логава і пачнуць вясці самастойнае жыццё.

А ў лесе па-ранейшаму пахне грыбамі, расой. З кожным днём становіцца больш завялага лісця на дрэвах, і парывы ветру скідваюць яго на зямлю, нібыта напамінаючы ўсім яму жывому, што восень ужо не за гарамі.

Аляксандр КУРСКОУ.

БЯСПРОЙГРЫШНАЯ ЛАТАРЭЯ

У гэтай перадачы свой час. Кожную нядзелю роўна ў 9 гадзін 20 мінут тэлегледачоў запрашаюць паглядзець розыгрыш чарговага тыражу латарэі «Спортлото». І не толькі паглядзець. Сёння ў «Спортлото» гуляюць мільёны людзей. Так што тэлегледачы адначасова і прымаюць удзел у розыгрышы.

З начальнікам Беларускага рэспубліканскага ўпраўлення спартыўных латарэй Міхаілам ЧЫКУНОМ гутарыць карэспандэнт Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

— Міхаіл Аляксандравіч, усяго пятнаццаць гадоў назад прыйшла ў Беларусь лічбавая латарэя, але і за такі кароткі тэрмін атрымала вялікую папулярнасць. Цікава, колькі яна наогул існуе, дзе яна ўзнікла?

— У лічбавую латарэю ў СССР гуляюць мільёны. Слушна, што па сваёй папулярнасці яна не ўступае іншым латарэям. А іх у нас вельмі многа.

Што тычыцца яе паходжання, то нарадзілася яна ў Генуі і мае амаль пяцістагадовы ўзрост. Калі прыйшла на Русь, няма дакладных звестак. Прынята лічыць, што ў пачатку XVII стагоддзя. З таго часу, калі ў Маскве гадзіннікавых спраў майстар Якаў Гасеніус правёў першую латарэю «всем охотникам и охотницам вольно свое счастье испытать — как добыть тысячу рублей за гривну».

— Ці ёсць розніца паміж нашым «Спортлото» і лічбавай латарэяй іншых краін?

— Розніца, калі браць яе тэхнічны бок, у прынцыпе невялікая. У нас лічыцца выйгрышным варыянт, калі ўдзельнік адгадае 3, 4, 5 нумароў у латарэі «5 з 36» ці 3, 4, 5, 6 нумароў у латарэі «6 з 45». Возьмем, напрыклад, Чэхаславакію ці Венгрыю. Тут ужо ўдача спадарожнічае таму, хто ўгадае нават адзін нумар, але з 90, і гэтак далей.

Розніца, я лічу, у самой сутнасці латарэй. У капіталістычнай краіне ў латарэй выразна выдзелены два бакі: арганізатар латарэй, яе гаспадар, як правіла, асоба прыватная і той, хто купляе білет. Арганізатар, у рэшце рэшт, кладзе барыш у сваю кішэню, але затое, і гэта ў большасці выпадкаў, ні з чым застаецца ўладальнік білета.

У нашай латарэі не толькі малы кошт — 60 капеек за білет, але і няма... прайграўшых. Каб добра гэта зразумець, звернемся да прыкладаў. Грошы ад рэалізацыі картка «Спортлото» і «Спринт» ідуць на ўзвядзенне спартыўных збудаванняў, іх рэканструкцыю, развіццё масавай фізічнай культуры. Вазьміце сусветна вядомыя комплексы «Раўбічы» і «Стайкі» ці стадыёны ў раённых цэнтрах Клімавічы, Нясвіж... Яны пабудаваны на сродкі ад латарэй. А хто карыстаецца гэтымі спартыўнымі збудаваннямі? Вы, я, тысячы калгаснікаў, рабочых, іх дзеці і ўнукі. Прычым, бясплатна. А калі дзе і бяруць плату за спартыўны інвентар, напрыклад, то гэта мізер, капейкі.

— Бываючы за мяжой, у капіталістычных краінах, мы звяртаем увагу на бойкую рэкламу латарэй, розных грашовых гульняў. У нас жа, як б сказаць, рэклама надта сціплая.

— Правільна. На Захадзе рэклама проста «выцягвае» грошы на латарэй. Не хочаш, а аддасі апошнюю капейку на білет. Тым больш, што яна будзецца на міражы абячання — купі і ты выйграеш мільён!

Не сказаць, каб не было рэкламы і ў нас. Але яна значна адрозніваецца ад замежнай. Мы больш інфармуем, а не рэкламуем латарэю: якія існуюць правілы гульні, калі тыраж, дзе атрымаць выйгрыш... Латарэй заўжды латарэя. У ёй няма заканамернасцей — сёння прайграў рубель, а заўтра абавязкова выйграеш два. Не, тут такога не бывае. Сявецкім людзям не ўласціва прага нажывы, яны гуляюць у латарэю не ад таго, што хочучь узбагаціцца, (хаця сама ігра і выклікае азарт), а свядома, ведаючы, куды ідуць сродкі. Здраецца, і вельмі часта, што выйграшы даволі буйную суму, ладзі поўнаасцю аддаюць грошы на развіццё фізкультуры ці ў Савецкі фонд міру.

— Ці ж часта бываюць буйныя выйграшы ў Беларускай аматырай «Спортлото»?

Лічыце, што кожны тыраж. Вось і нядаўна пашчасціла машыністу аўтакрана мінчаніну Андрэю Станкевічу і слесару-мантажніку з Гродна Віктару Кручкову, якія атрымалі па дзесьці тысяч рублёў. Больш трох тысяч рублёў склаў выйгрыш жыхаркі з Баранавіч Эміліі Панышынай... Пракладанне можна прыводзіць шмат.

— Аб «Спортлото» вы, Міхаіл Аляксандравіч, ўжо казалі. Прынцып гульні ў гэтай вядомай існуюць. Што такое ўпамянутае «Спринт»? Ці чакаюць бліжэйшы час аматырай новыя латарэй?

— Для «Спринту» характэрна тое, што кожны ўдзельнік білета не будзе чакаць нядзелі, а даведаецца выйграў ён ці не, на месцы не адыходзячы ад пункта рэалізацыі латарэй. Акрамя таго, калі ў «Спортлото» толькі грашовыя выйгрышы, то тут ёсць і рэчывы: аўтамабілі, матацыклы...

Што чакае яшчэ? Не за гарамі розыгрыш новай спартыўнай латарэй — «Прозноз». Яе ўмовы, кошт білета і г. д. у стадыі распрацоўкі. Так што застаецца пажадаць аматырам латарэй пехаў у гульнях.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордена Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1336

Цікава праводзяць час у піянерскім лагера «Мара» дзеці рабочых і служачых вытворчага аб'яднання «Бабруйскшына». Яны робяць паходы па маляўнічым наваколлі, удзельнічаюць у спартыўных гульнях, віктарынах, займаюцца ў гуртках сталярным, макраме, мяккай цацкі.

НА ЗДЫМКУ: гуртком мяккай цацкі кіруе студэнтка Магілёўскага педінстытута Галіна КАНЦЭВІЧ (у цэнтры).